

Gemeente Oudewater

Gemeente Lopik

Gemeente Montfoort

Discussienota

Quick scan waterplan Oudewater, Lopik en Montfoort

Quick scan van nut en noodzaak van een waterplan voor de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

provincie :: Utrecht

Discussienota

Quick scan waterplan Oudewater, Lopik en Montfoort

Quick scan van nut en noodzaak van een waterplan voor de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort

document: 06.072/2
versie: 2
datum: 24 oktober 2006
projectnummer: Wsr006.1
opdrachtgever: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR)
projectgroep: M. Jongens, G. Boelhouters (HDSR)
M. de Groot, D. Verhoeven (Gemeente Oudewater)
K. de Leeuw, R. Woering (Gemeente Lopik)
J. Mooijman (Gemeente Montfoort)
M. Mobach (Provincie Utrecht)
auteur: J. Wisse
bijdrage: M.J.A. Dekkers, C.A. Broks

advies/begeleiding: **Broks-Messelaar
CONSULTANCY**

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Werkwijze	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Watersysteem	7
2.1	Oude Rijn	8
2.2	Lopikerwaard	9
2.3	Afvalwaterketen	10
2.4	Knelpunten	12
3	Beleid en ontwikkelingen	21
3.1	Veiligheid en waterkering	21
3.2	Wateroverlast en verdroging	23
3.3	Grondwater bebouwd gebied	26
3.4	Waterkwaliteit en ecologie	26
3.5	Inrichting en (ecologisch) beheer	28
3.6	Emissies en waterketen	30
3.7	Water en recreatie	32
3.8	Projecten	33
4	Organisatie en communicatie	35
4.1	Organisatie	35
4.2	Communicatie	37
5	Waterplan?	39
5.1	Nut en noodzaak?	39
5.2	Waterplan	42
5.3	Geen waterplan	43
	Literatuur	45
	Bijlagen	
	Bijlage A - Afkortingen en begrippen	51
	Bijlage B - Projectorganisatie	57
	Bijlage C - Beleidskader	59
	Bijlage D - Fotoverslag workshop	67
	Bijlage E - Kaartoverzicht	73

1 Inleiding

Voorliggend rapport is het resultaat van de Quick scan Waterplan voor de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort. Na verkenning van knelpunten, ontwikkelingen en wateropgaven brengt het rapport advies uit over de wenselijkheid van een waterplan.

1.1 Aanleiding

De gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort overwegen samen met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een gezamenlijk waterplan op te starten. Voor het opstellen van een (gezamenlijk) waterplan zullen de drie gemeenten en het waterschap een aanzienlijk hoeveelheid tijd, geld en energie moeten inbrengen. Er bestaat vooralsnog twijfel of een eventueel waterplan deze inzet wel waard is.

Om nut en noodzaak van een eventueel waterplan in beeld te brengen is Broks-Messelaar Consultancy gevraagd - in nauwe samenwerking met de betrokken partijen - een verkennende studie (quick scan) uit te voeren.

1.2 Doel

Het doel van de quick scan is nut en noodzaak van een gezamenlijk waterplan voor de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort te onderzoeken en concreet te maken.

Het concreet maken van nut en noodzaak is gericht op:

- Het onderscheiden van **wensen en plichten**, redenerend vanuit de taken en verantwoordelijkheden van de diverse waterbeheerders;
- Het in beeld brengen van (het type) winst die is te behalen door een **gezamenlijke en integrale aanpak** (financieel, kennis/inhoudelijk, organisatorisch);
- Het benoemen van mogelijke concrete **samenwerking(sprojecten)**.

Voorliggend rapport dient als **beslisdocument** op basis waarvan wordt besloten wel of niet en zo ja, wanneer te starten met het opstellen van een waterplan.

1.3 Werkwijze

Voor het waterplan is een tijdelijke **projectorganisatie** opgericht met een projectgroep en een stuurgroep. Het waterschap is trekker en coördinator van het planproces. In bijlage B wordt de samenstelling en rol van de project- en stuurgroep toegelicht.

In september 2005 zijn de stuur- en projectgroep bijeen geweest voor een **startoverleg** water. Naar aanleiding van dit overleg is besloten een **quick scan** uit te voeren naar nut en noodzaak van een waterplan. Op basis van de resultaten uit de quick scan zal de stuurgroep **beslissen** wel of niet en zo ja, wanneer van start te gaan met een (gezamenlijk) waterplan.

Voor de quick scan zijn de volgende stappen doorlopen:

A) Globale inventarisatie

Bestaande uit verkenning van bestaande (beleid)documenten en interviews bij de drie gemeenten en het waterschap;

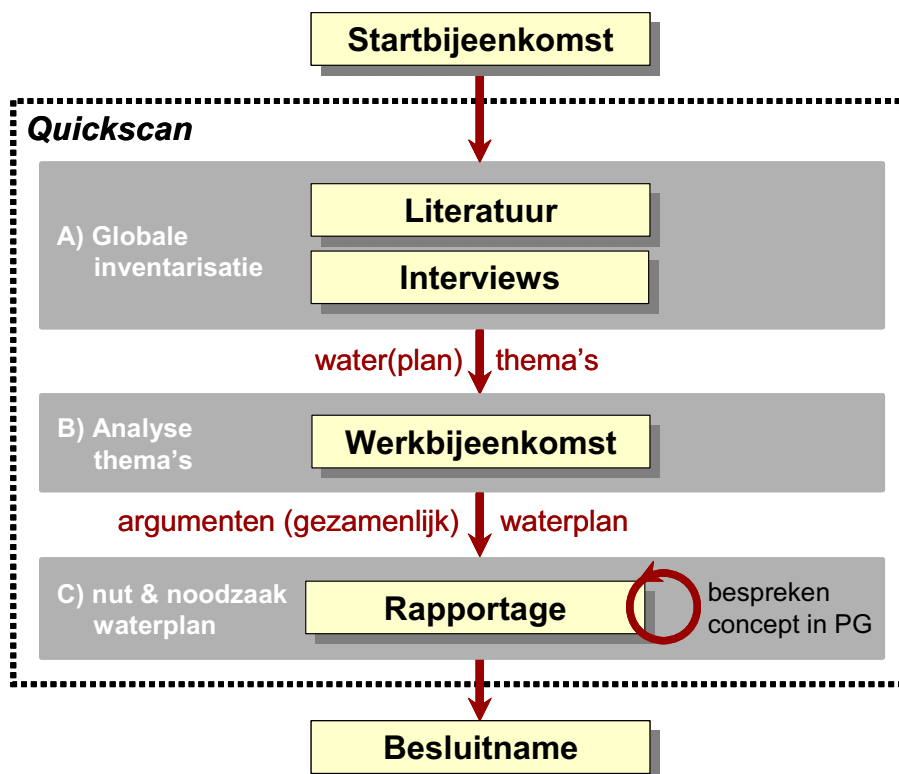
B) Analyse thema's

Onderzoeken of de thema's uit de globale inventarisatie (fase A) zich lenen voor een (gezamenlijk) waterplan. Tijdens een werkbijeenkomst zijn drie voorname thema's bediscussieerd om argumenten boven tafel te krijgen voor/tegen een gezamenlijke aanpak;

C) Rapportage

Uitwerken inventarisatie- en analyseresultaten tot een beslisdocument over nut, noodzaak en timing van een eventueel waterplan.

De gevolgde werkwijze is schematisch weergegeven in afbeelding 1.

afbeelding 1 gevolgde werkwijze

1.4 Leeswijzer

Naast deze inleiding bevat dit rapport de volgende hoofdstukken:

- *Hoofdstuk 2 – “Watersysteem”*
Met een globale beschrijving van het (regionale) watersysteem en de afvalwaterketen met inventarisatie van knelpunten en kansen.
- *Hoofdstuk 3 – “Beleid en ontwikkelingen”*
Met een overzicht van relevante beleidsthema's, ontwikkelingen en (te verwachten) wateropgaven binnen de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort.
- *Hoofdstuk 4 – “Organisatie en communicatie”*
Met een inventarisatie van knelpunten en kansen die zich voordoen bij de organisatie en communicatie van het waterbeheer in het gebied.
- *Hoofdstuk 5 – “Waterplan?”*
Met een beschouwing van nut, noodzaak van een eventueel waterplan. Mogelijke planvormen en alternatieven worden benoemd.

Daarnaast zijn achterin dit rapport de volgende bijlagen opgenomen:

Bijlage	Inhoud
Bijlage A – Afkortingen en begrippen	Lijst met afkortingen en begrippen
Bijlage B – Projectorganisatie	Participatie stuur-, projectgroep en deskundigen.
Bijlage C – Beleidskader	Samenvatting beleidsdocumenten;
Bijlage D – Fotoverslag workshop	Foto's workshopresultaat d.d. 12 juli 2006;
Bijlage E – Kaartoverzicht	Kaart van het studiegebied en het watersysteem.

Markeringen in de tekst

In dit rapport is gebruik gemaakt van de volgende markeringen:

<p>kader</p> <p>begrip ^B</p> <p>literatuur ^[nummer]</p>	<p>De lichtgele kaders bevatten toelichtingen op de hoofdtekst.</p> <p>De betekenis van begrippen die met een ^B zijn gemarkeerd, zijn terug te vinden in de afkortingen- en begrippenlijst van bijlage A.</p> <p>Nummers tussen vierkante haken verwijzen naar documenten in de literatuurlijst op blad 45.</p>
---	--

2 Watersysteem

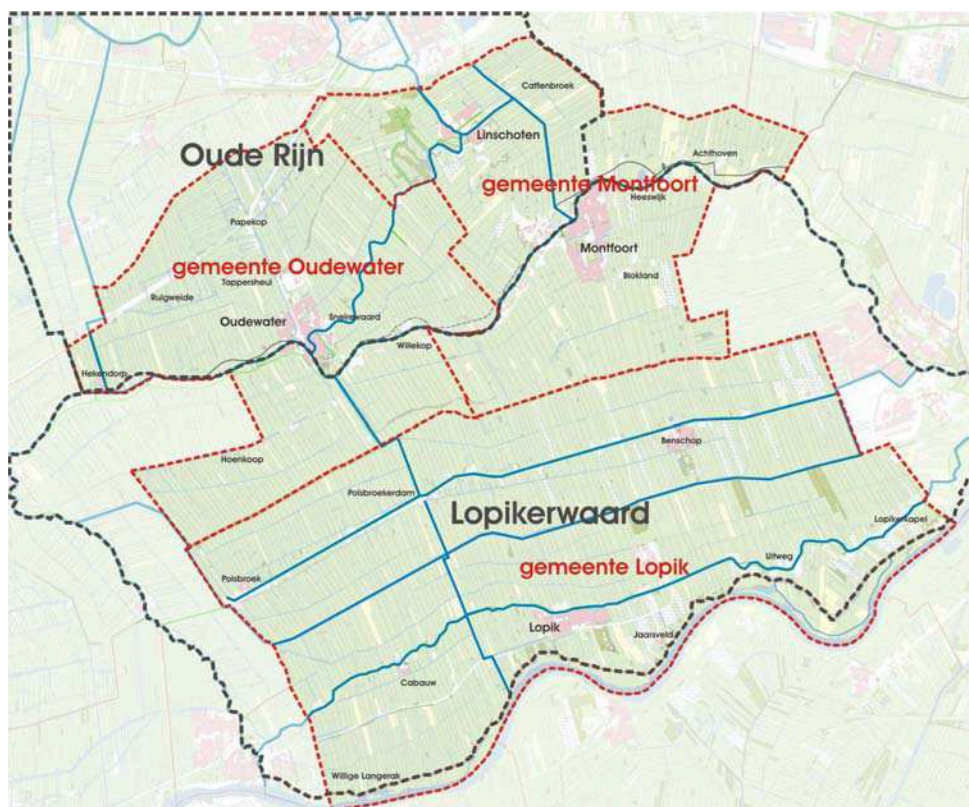
Het water is van grote invloed geweest op de ontginningsgeschiedenis van de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort. Typerend zijn de open polders met copeontginning en de besloten lintbebouwingen langs weteringen en waterlopen. Het gebied maakt deel uit van het Nationaal Landschap het Groene Hart en is cultuurhistorisch waardevol.

Ook in de huidige situatie is water de belangrijkste drager van het landschap. Water vormt de verbindende schakel tussen de diverse gebruiksfuncties, tussen de woonkernen en het buitengebied en tussen de gemeenten en de regio.

Het gebied ligt in twee stroomgebieden, te weten:

- Oude Rijn (gemeenten Oudewater en Montfoort)
- Lopikerwaard (gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort)

Onderstaande afbeelding toont de ligging van de drie gemeenten binnen beide stroomgebieden.

afbeelding 2 stroomgebieden

Naast beide stroomgebieden is er sprake van een afvalwatersysteem (riolering en rwzi) met een eigen geografische reikwijdte. De afvalwaterketen loopt over de grenzen van de stroomgebieden heen.

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de kenmerken, het functioneren en de knelpunten van beide stroomgebieden en de afvalwaterketen.

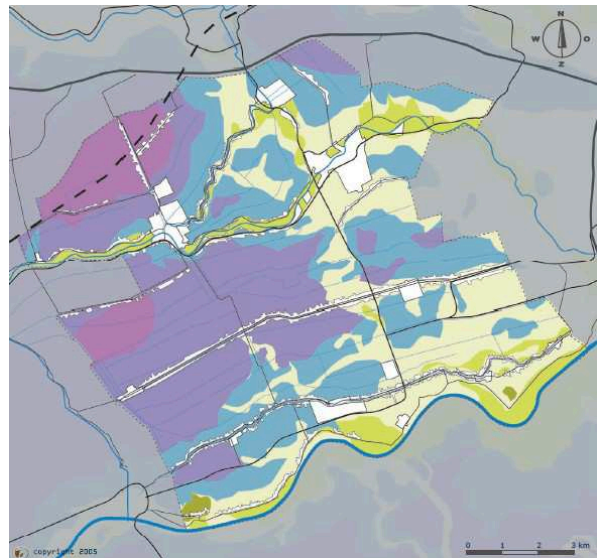
In bijlage E is een gedetailleerde kaart van het watersysteem opgenomen. Gebiedsaanduidingen en watergangnamen kunt u op deze kaart terugvinden.

2.1 Oude Rijn

Landschap en gebruik

Het stroomgebied van de Oude Rijn is grotendeels **veenweidegebied**. Langs de oevers van de oorspronkelijke rivierlopen van de Oude Rijn, de Hollandse IJssel en de Lange Linschoten komen rivierkleigronden voor. Door inklinking van het omliggende veengebied zijn deze rivierlopen als stroomruggen verhoogd in het landschap komen te liggen (zie groene gebieden in afbeelding 3).

Het gebied is in gebruik als **grasland**. De graslanden hebben een agrarische functie en vormen waardevolle weidevogelgebieden. Daarnaast is de natuur in de poldersloten van ecologisch belang. Rond Linschoten komt glastuinbouw en fruitteelt voor. Oudewater en Linschoten zijn de grootste woonkernen.

afbeelding 3 bodemkaart [26]

Waterbeheer

Het waterbeheer in het gebied is afgestemd op de grondsoort (veen) en het huidige grondgebruik (landbouw, bebouwd gebied). Het watersysteem bestaat uit **polders** en een **boezem**^B. De polders worden gekenmerkt door weteringen en een fijnmazig slotenstelsel. De boezem bestaat uit grotere weteringen die via gemalen in verbindingen staan met de polders. De Korte Linschoten, Lange Linschoten, Montfoortsevaart en Dubbele Wiericke maken deel uit van de "Oude Rijn"-boezem. Voor de lintbebouwingen langs de grotere weteringen zijn/worden hoogwatervoorzieningen aangelegd met een eigen peil. In bijlage E is een gedetailleerde kaart opgenomen van het watersysteem.

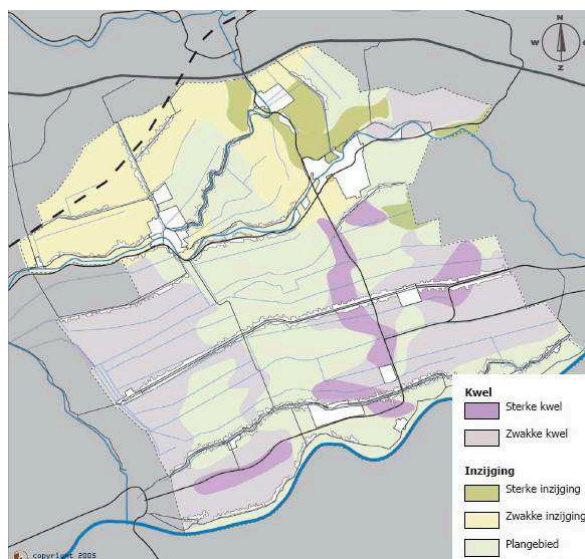
In de wintermaanden wordt overtollig water met poldergemalen op de boezem uitgeslagen. De **afwaterings**richting is grotendeels van oost naar west. Via de Oude Rijn en de sluis bij Bodegraven wordt het water vervolgens geloosd op de boezem van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

In de zomer treden veelal watertekorten op in de polders en is wateraanvoer nodig. Door **inlaat** van gebiedsvreemd water vanuit de Hollandse IJssel worden tekorten aangevuld. Voldoende water en een goed peilbeheer zijn essentieel voor de landbouw en het tegengaan van bodemdaling. Voldoende gebiedseigen schoon

water is van belang voor de waterkwaliteit en ecologie in het gebied. Inlaat van gebiedsvreemd (rivier)water dient tot een minimum beperkt te worden.

Grondwater

Er treedt in vrijwel het hele gebied lichte tot sterke **inzijging** op. Het grondwater staat in directe relatie met het oppervlaktewaterpeil en is in het buitengebied afgestemd op de landbouw. Langs de grote wateringen wordt met hoogwatervoorzieningen of particuliere stoepsloten^B het grondwater hoog gehouden om verzakking van woonhuizen en paalrot te voorkomen. In de woonkernen (o.a. Oudewater, Linschoten) wordt eveneens een hoger oppervlaktewaterpeil aangehouden, mede ter bescherming van de houten paalfundering onder historische panden.

afbeelding 4 kwelkaart [26]

Ten westen en noorden van Montfoort vindt **waterwinning** ten behoeve van drinkwaterbereiding plaats. Rond beide winningen geldt een boringsvrije zone^B. Voor de winning ten noorden van Montfoort is tevens een grondwaterbeschermingsgebied^B van kracht (zie bijlage E voor kaartbeeld).

Waterkering

Langs het boezemstelsel liggen kades, waarvan het merendeel een regionaal kerende functie heeft. Langs de noordoever van de Hollandse IJssel ligt een (niet direct kerende) primaire waterkering^B. Ter bescherming van de keringen zijn in de Keur^B van het waterschap gebruiksrestricties opgenomen.

2.2 Lopikerwaard

Landschap en gebruik

De Lopikerwaard ligt ingeklemd tussen de Lek (zuidgrens) en de Hollandse IJssel (noordgrens) en is grotendeels een **kommenlandschap**. Door inklinking van de polders zijn de stroomruggen van de Lek, de Hollandse IJssel, Vlist en de Lopikerwetering verhoogd in het landschap komen te liggen. De bodem bestaat in het oosten overwegend uit rivierklei, in het midden uit klei op veen en in westen uit veen (zie afbeelding 3).

Het gebied is in gebruik als **grasland** en heeft een open en grootschalige structuur. De laaggelegen natte delen zijn van belang als weidevogelgebied. Op de hoog gelegen gronden wordt fruit geteeld en komt bebouwing voor. De voornaamste woonkernen in het gebied zijn Montfoort, Lopik en Benschop.

Waterbeheer

Het waterbeheer in het gebied is afgestemd op de grondsoort (veen, klei op veen en rivierklei) en het huidige grondgebruik (landbouw, natuur, bebouwd gebied). Het watersysteem bestaat uit **polders** en een **boezem**^B. De polders worden gekenmerkt door een fijnmazig stelsel van weteringen en sloten. De Polsbroekerwetering, Benschoppervoorwetering, Korenmolenvliet en de Lopikerwetering vormen de belangrijkste weteringen van de "Lopikerwaard"-boezem. Voor de lintbebouwingen langs de grotere weteringen zijn/worden hoogwatervoorzieningen aangelegd met een eigen peil. In bijlage E is een kaart opgenomen van het watersysteem.

Aan de noordkant van de Lopikerwaard wordt het boezemwater door de gemalen De Keulevaart, De Pleijt en Hoekse Molen afgevoerd naar de Hollandse IJssel. Het boezemgemaal De Koekoek bedient de zuidelijke polders en slaat water uit op de Lek. Het gemaal Hazenpad nabij Polsbroekerdam functioneert als doorvoergemaal. In de zomer kan via de boezem gebiedsvreemd water worden ingelaten vanuit de Lek. Beperking van deze waterinlaat is essentieel voor een goede waterkwaliteit en ecologie in het gebied.

gemaal Hazenpad in Polsbroekerdam

Grondwater

In de gehele Lopikerwaard komt kwel voor. Aan de zuidzijde van het gebied is door de invloed van de Lek de kwelintensiteit het hoogst. Het grondwater staat in directe relatie met het oppervlaktewaterpeil en is in het buitengebied afgestemd op de landbouw. Langs de grote weteringen wordt met hoogwatervoorzieningen of met particuliere stoepsloten het grondwater hoog gehouden om verzakking van woonhuizen te voorkomen. In de woonkernen (o.a. Montfoort, Lopik en Benschop) wordt eveneens een hoger oppervlaktewaterpeil aangehouden, mede ter bescherming van de houten paalfundering onder historische panden.

Ten westen van Lopik vindt **waterwinning** plaats. Hier is tevens sprake van een grondwaterbeschermingsgebied.

Waterkering

Langs het boezemstelsel liggen kades, waarvan het merendeel een regionaal kerende functie heeft. Langs de noordoever van de Lek ligt een primaire waterkering. Ter bescherming van de keringen zijn in de Keur^B van het waterschap gebruiksrestricties opgenomen. Zo is in de Keur een absoluut verbod voor bebouwing opgenomen voor de kernzone^B van primaire waterkeringen.

2.3 Afvalwaterketen

De afvalwaterketen omvat de riolering en de rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi). Omdat de afvalwaterketen geografisch gezien meer gebonden is aan gemeentegrenzen dan aan stroomgebieden wordt hieraan in deze paragraaf apart aandacht besteed.

Gemeente Oudewater

Het afvalwater van gemeente Oudewater wordt onder vrijverval en via tussengemalen getransporteerd naar het eindgemaal Noord (Klein Hekendorp) en het eindgemaal Zuid (Hoenkoop) van HDSR en het gemeentelijk gemaal Hekendorp. Van hieruit vindt met persleidingen verder transport plaats naar de rwzi Oudewater.

Naast de 10,8 km vrijvervalriolering en 3,5 km persleiding van de hoofdgemalen is het buitengebied met 40 km drukriolering en ruim 500 pompunits op de riolering aangesloten. Op twee panden na is het buitengebied van gemeente Oudewater voorzien van (druk)riolering.

De grotere rioolgemalen van gemeente Oudewater zijn aangesloten op een signaleringssysteem (met centrale post) voor afstanduitlezing van bedrijfsgegevens en bediening. Ook de pompunits in het buitengebied zullen op termijn gefaseerd op het signaleringssysteem aangesloten worden.

Het gemengde rioolstelsel kan bij hevige regenval direct of indirect via een aantal kleinere waterlopen overstorten op de Grote Gracht en de Lange Linschoten. Om deze overstortingen te beperken is de rioolberging vergroot met de aanleg van twee bergbezinkleidingen (Hekendorp en Hoenkoop) en een bergbezinkbassin (Noort Syde).

In de gemeente Oudewater zijn een aantal in- en uitbreidingen actueel. In de kern Oudewater betreft het nieuwbouwlocatie Noort Syde IIB en enkele inbreidingen in de Binnenstad Noord. In Hekendorp worden voorts enkele woningen gebouwd. Waar mogelijk is hemelwater afgekoppeld (niet aangekoppeld) van de riolering.

De rwzi Oudewater aan de Goudse Straatweg (N228) wordt momenteel uitgebreid. Na deze uitbreiding voldoet de zuiveringsinrichting aan de normen.

Gemeente Lopik

De inzameling van afvalwater binnen de gebouwde kommen vindt plaats met vrijvervalriolering (circa 44 km). Via tussengemalen en persleidingen wordt het afvalwater getransporteerd naar de rwzi Lopik. Het afvalwater van de kern Lopikerkapel wordt afgevoerd naar het zuiveringswerk "Het Klaphek" in Nieuwegein / IJsselstein. De vrijvervalriolering van Lopik omvat een apart (historisch gegroeid) en complex stelsel.

rwzi Lopik in uitbreiding

Het afvalwater in het buitengebied wordt ingezameld met mechanische riolering bestaande uit vacuüm- en drukriolering. Vanwege de uitgestrektheid van de gemeente is de omvang van de mechanische riolering aanzienlijk (circa 52 km). Het rioolwater wordt met negen pompunits merendeels geloosd op de vrijvervalriolering van de woonkernen. De mechanische riolering wordt met een geautomatiseerd bewakingssysteem door de gemeente zelf beheerd.

In de gemeente Lopik zijn alle panden in het buitengebied aangesloten op (druk)riolering of voorzien van een IBA^B.

Het rioolstelsel kan bij hevige regenval overstorten op ondermeer de Lopikerwetering en kleine stadswateren. Om de vuilemissie vanuit de riolering te verminderen zijn twee bergbezinkbassins (1 in Lopik en 1 in Benschop) gebouwd.

Aan de westkant van de kern Lopik is de woonwijk De Gaarden met 300 woningen gerealiseerd. Op dit moment wordt de wijk uitgebreid met nog eens 180 woningen. De wijk is voorzien van verbeterd gescheiden riolering.

De capaciteit van de rwzi Lopik aan de Zuiderparklaan wordt momenteel uitgebreid. Na deze uitbreiding voldoet de zuiveringsinrichting aan de normen.

Gemeente Montfoort

Het afvalwater van gemeente Montfoort wordt onder vrijval en via tussengemalen afgevoerd naar de rwzi Montfoort, gelegen op het bedrijventerrein Waardsedijk-Oost. In de bebouwde kommen ligt circa 75 km vrijvervalriolering. Het buitengebied is met 35 km drukriolering en 233 pompunits op de riolering aangesloten. Alle panden in het buitengebied van de gemeente Montfoort zijn aangesloten op de riolering.

Het gemengde rioolstelsel kan bij hevige regenval overstorten op ondermeer de Montfoortsevaart, Kleine Gracht en de Lange Linschoten. Om de overstortingen in de kern Montfoort te beperken is aan de Tiendweg een bergbezinkbassin aangelegd.

In gemeente Montfoort was tot voor kort sprake van vier risicovolle overstorten die een gevaar vormden voor de volksgezondheid. Alle vier de overstorten zijn recentelijk gesaneerd.

Diverse rioolgemalen zijn voorzien van automatische storingsmelding met de mogelijkheid op afstand in te grijpen. Ook de drukriolering in het buitengebied is voorzien van storingsmelding. De gemeente Montfoort beschikt (nog) niet over een centrale post voor monitoring en besturing van het rioolstelsel.

rioolgemaal a/h Kleine Bospad in Montfoort

2.4 Knelpunten

In deze paragraaf zijn kort alle geïnterviewde knelpunten in het watersysteem op een rij gezet met onderscheid naar:

- Stroomgebied Oude Rijn;
- Stroomgebied Lopikerwaard;
- Afvalwaterketen.

Knelpunten met een beleidsmatig, organisatorisch of communicatief karakter komen in hoofdstuk 3 en 4 aan bod.

Stroomgebied Oude Rijn

Veiligheid en waterkering

- *Beperkte capaciteit boezemstelsel*
Omdat de totale bemalingscapaciteit van de poldergemalen groter is dan de maximale afvoercapaciteit van de boezem wordt regelmatig het maalstoppeil op de boezem bereikt. Zodra het maalstoppeil is bereikt schakelen de poldergemalen uit en neemt de kans op wateroverlast in de polders toe. Op de Dubbele Wiericke, Oude Rijn (oost), Kromwijkerwetering, Jaap Bijzerwetering en de Lange Linschoten wordt relatief snel het maalstoppeil bereikt.
- *Afvoerknelpunt Lange Linschoten*
Op het boezemwater de Lange Linschoten is de waterafvoer problematisch. Het afvoerknelpunt wordt veroorzaakt door:
 - de lange afvoerweg richting de Oude Rijn;
 - te geringe waterdiepte door de ophoping van bagger;
 - en de beperkte doorvoercapaciteit van een aantal kunstwerken.
 De gestremde afvoer leidt regelmatig tot maalstops voor de aanliggende polders en hoge waterstanden op de Grote Gracht in Oudewater. De hoge waterstanden op de Grote Gracht in Oudewater leiden tot negatieve riooloverstorting (inloop van oppervlaktewater), wateroverlast met vuilwater op straat.
- *Wonen aan de waterkering*
Voor het bouwen en wonen aan waterkeringen gelden (Keur)voorschriften om de veiligheid van de waterkering te kunnen garanderen. De meeste waterkeringen zijn in beheer en onderhoud maar niet in eigendom van het waterschap. Handhaving van de Keur blijkt in de praktijk lastig.
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Lopikerwaard.
- *Stoepsloten^B langs de boezem*
Het gebied wordt gekenmerkt door lintbebouwingen langs (boezem)weteringen. Om de dijkhuizen te beschermen tegen verzakking zijn door particulieren zogenaamde stoepsloten aangelegd. Hiermee wordt een voor de fundering gunstig peil gecreëerd dat tussen het boezem- en polderpeil in ligt. De stoepsloten worden via particuliere duikers gevoed met boezemwater (bijv. Hollandse IJssel). Er kunnen zich problemen voordoen wanneer meerdere particulieren van dezelfde inlaatduiker gebruik maken (voor peilbeheersing woningen). HDSR wil in die situaties de inlaten graag overnemen. De situatie wordt momenteel door HDSR in kaart gebracht.
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Lopikerwaard.
- *Kweloverlast Voortvliet Rapijnen (Linschoten)*
Langs de boezemkade Voortvliet ontstaat wateroverlast in de aangrenzende tuintjes bij hoge waterstanden op de boezem. Tevens kan deze kwel gevolgen hebben voor de stabiliteit van de waterkering.
Onduidelijk is hoe en door wie de problemen moeten worden aangepakt. Belangrijk is dat bij nieuwe woningbouw rekening wordt gehouden met de (bescherming van de) boezemkade.

- *Onderhoud boezemkades (hoogte Cattenbroekerdijk)*
De veiligheid van boezemkades vraagt om continue aandacht. Er gelden voorschriften voor de hoogte en stabiliteit van de kades. De Cattenbroekerdijk langs de Montfoortsevaart voldoet op dit moment niet aan de voorgeschreven hoogte. Vanwege ruimtegebrek is de kade niet eenvoudig op te hogen. Bovendien ligt op de dijk een (recent aangelegde) weg die door de gemeente wordt beheerd. Onduidelijkheid bestaat over de financiering van de dijkophoging (HDSR) en het bijkomende wegherstel (gemeente).

Wateroverlast en verdroging

- *Ondiepe watergangen (baggerproblematiek)*
Diverse watergangen in zowel het bebouwd als landelijk gebied zijn door achterstallig baggeronderhoud niet op Keurdiepte. Door de sliblaag neemt de hydraulische afvoercapaciteit van de watergangen af en neemt de kans op wateroverlast toe. Daarnaast zorgt de sliblaag vaak voor nalevering van nutriënten en een gebrekkige zuurstofhuishouding, hetgeen niet bevorderlijk is voor de waterkwaliteit en aquatische ecologie.
Dit aandachtspunt speelt ook in stroomgebied Lopikerwaard.
- *Wateroverlast Linschoterdiep*
De buitendijkse dijkhuizen (op het "boezemland") langs het Linschoterdiep verzakken. Er is hier sprake van toenemende wateroverlast in tuinen en zelfs op straat.
- *Grondwateroverlast (natte kruipruimte)*
Het gebied wordt gekenmerkt door van nature hoge grondwaterstanden. Met name nieuwe bewoners van buiten de regio melden grondwateroverlast in de kruipruimte. Meldingen komen met name uit nieuwbouwwijken (o.a. Tabakshof en Hofwijk in Montfoort). Over het algemeen geldt hoe ouder de wijk hoe minder klachten. Het probleem speelt voor een belangrijk deel op particulier terrein. Inzicht in de lokale grondwatersituatie ontbreekt.
Meldingen over grondwateroverlast spelen ook in het stroomgebied Lopikerwaard.
- *Peilbeheer oppervlaktewater bebouwd gebied (houten paalfunderingen)*
Binnen het gebied komen veel historische panden voor met houten paalkoppen. Om paalrot te voorkomen mag de grondwaterstand niet te laag staan. Het stedelijk waterpeil dient hierop te zijn afgestemd.
Dit aandachtspunt speelt ook in stroomgebied Lopikerwaard.
- *Verdroging natuurgebied Ruige Weide*
Het gebiedje Ruige Weide ten noordwesten van Oudewater herbergt verdrogingsgevoelige natuur. Hier zijn hoge (grond)waterpeilen wenselijk. De omliggende landbouwgronden vragen echter om een lager streefpeil.

historische panden in Oudewater

Waterkwaliteit en ecologie

- *Interne verontreinigingsbronnen*
Riooloverstorten (Oudewater, Linschoten, noordwest-Montfoort), verontreinigde waterbodems, rwzi-effluent (rwzi Oudewater en rwzi Montfoort), pleziervaart en landbouw zijn interne verontreinigingsbronnen die bijdragen aan een matige waterkwaliteit in het gebied.
- *Inlaat gebiedvreemd water*
In de zomer wordt vanuit de Hollandse IJssel gebiedsvreemd water ingelaten. Dit inlaatwater dient ter aanvulling van watertekorten in de polders maar is helaas van een matige kwaliteit. Zo lozen de rwzi Oudewater en rwzi Montfoort effluent op de Hollandse IJssel.
- *Zomermaaien hoofdwatgangen door HDSR*
HDSR maait om afvoertechische redenen de hoofdwatgangen bij voorkeur in de zomer. Door het zomermaaien treedt regelmatig zuurstofgebrek op in het water met vissterfte als gevolg. De maaiperiode is onvoldoende afgestemd op de ecologische dynamiek van het watersysteem. Mede met het oog op de toekomstige KRW-doelen is de maaiperiode te optimaliseren.
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Lopikerwaard.
- *Stagnant en beperkt doorspoelbaar stedelijk water (krappe duikers)*
Het stedelijk water is grotendeels stagnant van karakter. De duikers in de woonkernen (Oudewater, Linschoten) zijn over het algemeen krap en beperken de doorspoeling van het stedelijk water.
Dit knelpunt speelt ook in het bebouwde gebied van het stroomgebied Lopikerwaard (kernen Lopik, Montfoort).
- *Harde en steile oevers bebouwd gebied*
In het bebouwd gebied is weinig ruimte voor water en (natuurvriendelijke) oevers. Vaak zijn harde steile oevers noodzakelijk.
Dit knelpunt speelt ook in het bebouwde gebied van het stroomgebied Lopikerwaard.
- *Geringe natuurwaarden*
Door een intensief gebruik van landbouwgronden, de inlaat van gebiedsvreemd water en lage polderpeilen zijn de natuurwaarden in het gebied gering.

harde steile oevers Hollandse IJssel in Montfoort

Landschap en milieu

- *Bodemdaling*
Door ontwatering voor met name agrarisch gebruik oxideert het veen en klinkt de bodem in. Door bodemdaling verzakken tuinen en wegen en wordt het land op termijn te nat voor agrarisch gebruik. Schade aan kabels en leidingen en versneld onderhoud aan wegen zijn enkele nadelige gevolgen. Hoge grondwaterstanden zijn nodig om bodemdaling te minimaliseren. Dit staat op gespannen voet met het agrarisch gebruik. Veleid voor veenweidegebieden is (nationaal) in ontwikkeling.

Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Lopikerwaard.

- *Instabiele kades en oevers*
Op meerdere plaatsen is sprake van instabiele kades en oevers. Met name na baggerwerkzaamheden zakken kades onderuit en kalven oevers versneld af. Dit probleem doet zich ondermeer voor in Linschoten en bij de Heeswijkse Tientweg in Montfoort.
- *Onkruidbestrijding verharde oppervlakken*
Binnen de bebouwde gebieden van het stroomgebied Oude Rijn worden door de gemeenten uiteenlopende methoden van onkruidbestrijding toegepast.
 - Gemeente Montfoort: select spray en karazon op groen. Voor afgekoppelde oppervlakken geldt geen afwijkend onderhoud;
 - Gemeente Oudewater: mechanische bestrijding (stomen en branden) met slechts op 5% van het oppervlak chemische bestrijding.Gezien het geringe aandeel aan bebouwd oppervlak binnen het stroomgebied zal de milieubelasting door (chemische) onkruidbestrijding beperkt zijn.

Stroomgebied Lopikerwaard

Veiligheid en waterkering

- *Wonen aan de waterkering*
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 13.
- *Stoepsloten^B langs de boezem*
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 13.

Wateroverlast en verdroging

- *Ondiepe watergangen (baggerproblematiek)*
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 14.
Met name de Lopikerwetering is op dit moment te ondiep en moet gebaggerd worden.
- *Wateroverlast polder Lopierkapel*
Bij een harde westenwind stuwt het waterpeil in de Lopikerwetering op en treedt wateroverlast op in de polder.
- *Grondwateroverlast (natte kruipruimte)*
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 14.
In Lopierkapel zijn de klachtmeldingen structureler; de meldingen betreffen natte kruipruimten en gasontwikkeling door veen (muffe lucht).
- *Peilbeheer oppervlaktewater bebouwd gebied (houten paalfunderingen)*
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 14.

- **Watertekort in natuurgebiedjes**
De gebiedjes Willeskop, Broek en Blokland, Hoge Grienden en Lopikerhout herbergen verdrogingsgevoelige natuur. Deze natte natuurwaarden staan onder druk door het afwijkend peilbeheer in de overwegend agrarische omgeving. Het peilverschil met de omgeving is (te) groot met als gevolg dat in het voorjaar en de zomer watertekorten kunnen optreden.

verdrogingsgevoelig natuurgebied Willeskop

Waterkwaliteit en ecologie

- **Interne verontreinigingsbronnen**
Riooloverstorten (Lopik, Montfoort en zuidwest-Oudewater), verontreinigde waterbodems, rwzi-effluent (rwzi Lopik), pleziervaart en landbouw zijn interne verontreinigingsbronnen die bijdragen aan een matige waterkwaliteit in het gebied.
- **Diepte Lopikerwetering**
De Lopikerwetering is te ondiep en moet worden gebaggerd. De ecologische omstandigheden zijn hier zeer ongunstige wegens de gebrekkige zuurstofhuishouding.
- **Inlaat gebiedvreemd water**
In de zomer wordt vanuit de Lek gebiedsvreemd water ingelaten. Dit Lekwater dient ter aanvulling van watertekorten in de polders, maar is helaas van een matige kwaliteit.
Naast inlaat voor het eigen gebied wordt Lekwater ingelaten voor doorvoer naar het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland.
- **Zomermaaien hoofdwatgangen door HDSR**
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 15.
- **Stagnant en beperkt doorspoelbaar stedelijk water (krappe duikers)**
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 15.
- **Harde oevers stedelijk gebied**
Dit knelpunt speelt ook in het stroomgebied Oude Rijn. Zie voor de knelpuntbeschrijving blad 15.
- **Geringe natuurwaarden**
Door een intensief gebruik van landbouwgronden, de inlaat van gebiedsvreemd water en lage polderpeilen zijn de natuurwaarden in het gebied gering.

Landschap en milieu

- **Bodemdaling:**
Bodemdaling is een regionaal probleem en speelt ook in stroomgebied Oudewater (zie blad 15).
Hoe verder van de rivieren gelegen (Lek en Hollandse IJssel), hoe dunner het

aanwezige kleidek en hoe groter de inklinking. Nabij Polsbroek is het kleidek het dunst. Hier is de afstemming van het peilbeheer op zowel de bodemdaling als de landbouw het lastigst.

- *Oeverbeschoeiing*
Op diverse plaatsen in gemeente Montfoort komt asbest oeverbeschoeiing voor. Onduidelijk is op welke wijze hiermee milieutechnisch verantwoord om te gaan. De oeverbeschoeiing in gemeente Lopik is veelal milieuvriendelijk uitgevoerd (kunststof of hardhout).
- *Onkruidbestrijding*
Binnen de bebouwde gebieden van het stroomgebied Lopikerwaard worden door de gemeenten uiteenlopende methoden van onkruidbestrijding toegepast.
 - Gemeente Lopik: chemische bestrijding (round-up);
 - Gemeente Montfoort: select spray en karazon op groen. Voor afgekoppelde oppervlakken geldt geen afwijkend onderhoud;
 - Gemeente Oudewater: mechanische bestrijding (stomen en branden) met slechts op 5% van het oppervlak chemische bestrijding.

Gezien het geringe aandeel aan bebouwd oppervlak binnen het stroomgebied zal de milieubelasting door (chemische) onkruidbestrijding beperkt zijn.

Afvalwaterketen

De afvalwaterketen omvat de riolering en de rioolwaterzuivering. De rioleringszorg is per gemeente apart georganiseerd. De gemeentelijke rioolstelsels vormen zelfstandig functionerende eenheden. Hieronder worden de knelpunten in de afvalwaterketen dan ook per gemeente behandeld.

Oudewater

- *Afvalwatertransport*
De persleiding van HDSR vanaf het eindemaal Noord (Klein Hekendorp) naar de rwzi heeft een te krappe afvoercapaciteit. Ook bestaan er knelpunten in enkele gemeentelijke persleidingen, zoals de persleiding van gemaal Noort Syde.
- *Overmatige aanrotting rioolwater (stankoverlast, aantasting)*
Uit rioolinspectie blijkt dat op diverse plaatsen rioolleidingen zijn verzakt en dat er sprake is van verloren rioolberging^B (o.a. Klein Hekendorp en Hoenkoop)^[2]. De verblijftijden van het afvalwater zijn voor een aantal bemalingsgebieden (te) hoog waardoor overmatige aanrotting van afvalwater optreedt. Dit kan stank en aantasting van betonnen buizen tot gevolg hebben.
- *Vuilemissie riooloverstorten (basisinspanning)*
In de gemeente Oudewater is sprake van een te grote vuilemissie vanuit de riolering op het ontvangende oppervlaktewater. De riolering stort te vaak en te veel over. De gemeente voldoet (nog) niet aan de basisinspanning. In Oudewater is sprake van risicovolle overstorten. Daarnaast vormen twee overstortlocaties een aandachtspunt.
- *Risicovolle overstorten*
In Oudewater bevinden zich drie risicovolle overstorten. Deze overstorten hebben effect op de zuurstofhuishouding van het water en kunnen risico's opleveren voor drenkend vee. Als niet wordt voldaan aan de saneringsplicht (per 1 januari 2007)

dreigen rechtszaken door agrariërs die hun veedrenking veiliggesteld willen zien. De knelpunten voor veedrenking zijn (deels) opgelost met het aanbrengen van geautomatiseerde doorspoeling van de ontvangende watergang.

- *Overmatig rioolwateraanbod rwzi Oudewater*
De rwzi Oudewater ontvangt meer rioolwater dan op basis van theoretische berekeningen mag worden verwacht. Mogelijke oorzaak van het overmatige aanbod is de oneigenlijke lozing van melkspolwater op de riolering.
- *Te hoog peil Grote Gracht*
Door afvoerproblemen op de Lange Linschoten (zie kopje “Stroomgebied Oude Rijn”) kan het waterpeil op de Grote Gracht stijgen tot wel 20 cm boven de drempels van de riooloverstorten in de Binnenstad-Zuid. Door deze peilstijging tot boven de overstortdrempel kan opstuwning in de riolering ontstaan met een verhoogde kans op “water op straat” en wateroverlast. Ook kan het te hoge grachtpeil leiden tot inloop van oppervlaktewater in de riolering. Hierdoor worden de rioolgemalen en de rwzi ongewenst belast met verdund afvalwater.
- *Klachten over water- en stankoverlast*
In de Binnenstad-Zuid (Wijngaardstraat) en in Noort Syde (omgeving Lijnbaan) zijn klachten bekend over water- en stankoverlast. Voor de Binnenstad-Zuid hangen de problemen samen met het hoge peil op de Grote Gracht (zie boven) De problemen in Noort Syde hangen waarschijnlijk samen met het geringe verschil tussen maaiveld en polderpeil en het geringe verschil tussen drempelpeil en polderpeil.

Grote Gracht in Oudewater

Gemeente Lopik

- *Vuilemissie riooloverstorten (basisinspanning)*
In de gemeente Lopik is sprake van een te grote vuilemissie vanuit de riolering. De riolering stort te vaak en te veel over op ontvangend oppervlaktewater; de gemeente voldoet (nog) niet aan de basisinspanning. Het benodigde maatregelenpakket is inmiddels bepaald en vastgelegd in de WVO-vergunning.
- *Waterkwaliteit bij overstort Jaarsveld*
In Jaarsveld bevindt zich een riooloverstort die voor waterkwaliteitsproblemen zorgt. In het GRP is voorgesteld om achter de overstort automatische doorspoeling van het ontvangende oppervlaktewater toe te passen. Onduidelijk is of deze maatregel de gewenste waterkwaliteitsverbetering zal geven.
- *Vetlozer bedrijventerrein Lopik*
Bij het productiebedrijf Van Dijk Foodproducts BV op het bedrijventerrein van Lopik komen mogelijk grote hoeveelheden vetten vrij. Een goede afvanginstallatie is essentieel voor het goed functioneren van de gemeentelijke riolering. Het bedrijf heeft een eigen zuivering die wordt gecontroleerd door de milieudienst van HDSR.

- *Overmatig rioolwateraanbod rwzi Lopik*
De rwzi Lopik ontvangt meer rioolwater dan op basis van theoretische berekeningen mag worden verwacht. Mogelijke oorzaak van het overmatige aanbod zijn (niet geregistreerde) lozingen op het bedrijventerrein van Lopik. De afdeling Handhaving van HDSR voert op dit moment een meetcampagne uit.
- *Beperkt inzicht functioneren rioolstelsel Lopik*
Het rioolstelsel van Lopik zit apart (historisch gegroeid) en gecompliceerd in elkaar. Er is beperkt inzicht in het functioneren van de riolering. Op dit moment loopt een monitoringsproject om het systeemgedrag onder met name pieksituaties te onderzoeken.

Gemeente Montfoort

- *Vuilemissie riooloverstorten (basisinspanning)*
In de gemeente Montfoort is sprake van een te grote vuilemissie vanuit de riolering. De riolering stort te vaak en te veel over op ontvangend oppervlaktewater; de gemeente voldoet nog niet aan de basisinspanning. In overleg met HDSR is afgesproken dat uiterlijk op 1 januari 2008 de basisinspanning moet zijn gerealiseerd.
- *Noodoverlaat riolering Linschoten (Montfoortsevaart)*
Er is sprake van een acuut probleem bij de riooloverstort in Linschoten op de Montfoortsevaart. Bij deze noodoverlaat is recentelijk meermaals puur afvalwater (DWA^B) op de Montfoortsevaart geloosd. De DWA-lozing wordt veroorzaakt door achterstallig onderhoud aan de riolering in de wijk Rapijnen. Door ernstige wortelingroei is de riolering verstopt geraakt en kan afvalwater overstorten. Deze milieuhygiënisch onacceptabele situatie dient direct door de gemeente te worden opgelost. "Voorkomen moet worden dat polsstokhoogspringvereniging "Rap aan z'n einde" straks in de shit springt."

3 Beleid en ontwikkelingen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van relevante beleidsthema's, ontwikkelingen en projecten. Doel van dit hoofdstuk is om te inventariseren welke wateropgaven er op de gemeenten en het hoogheemraadschap af komen.

Per beleidsthema worden de onderwerpen geïnterpreteerd die binnen de gemeenten spelen. Per onderwerp volgt een korte toelichting op het vigerende beleid en de bijbehorende wateropgaven. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod:

- Veiligheid en waterkering (§3.1);
- Wateroverlast en verdroging (§3.2);
- Grondwater bebouwd gebied (§3.3)
- Waterkwaliteit en ecologie (§3.4);
- Inrichting en (ecologisch) beheer (§3.5);
- Emissies en waterketen (§3.6);
- Water en recreatie (§3.7).

Paragraaf 3.8 geeft vervolgens een overzicht van projecten en initiatieven die bijdragen aan een of meerdere wateropgaven.

In bijlage C is een overzicht opgenomen van het vigerende beleidskader met korte toelichtingen op relevante nationale, regionale en lokale beleidsdocumenten.

3.1 Veiligheid en waterkering

Binnen het gebied zijn de volgende onderwerpen actueel:

- Primaire en regionale waterkeringen (1)
- Ruimte voor de Lek en de Hollandse IJssel (2)

P.S. Indien gekozen wordt voor het opstellen van een waterplan is het zinvol de gebiedsinventarisatie uit te breiden met gegevens over de hoogteligging (ten opzichte van NAP), het aantal mensen en het huidige veiligheidsniveau van de keringen.

Primaire en regionale waterkeringen (1)

In de afgelopen jaren is de **primaire waterkering** langs de noordoever van de Lek op de door het Rijk vastgestelde normen gebracht. In 2002 is het laatste gedeelte dijkversterking tussen Lopik en Schoonhoven opgeleverd. Het waterschap streeft naar optimaal beheer van de dijken, daar waar mogelijk worden dijktafsluitingen aangekocht en extensief beheerd. Het beweiden van de dijk door agrariërs is door het opstellen van een Beleidsplan primaire waterkeringen nader gereguleerd.

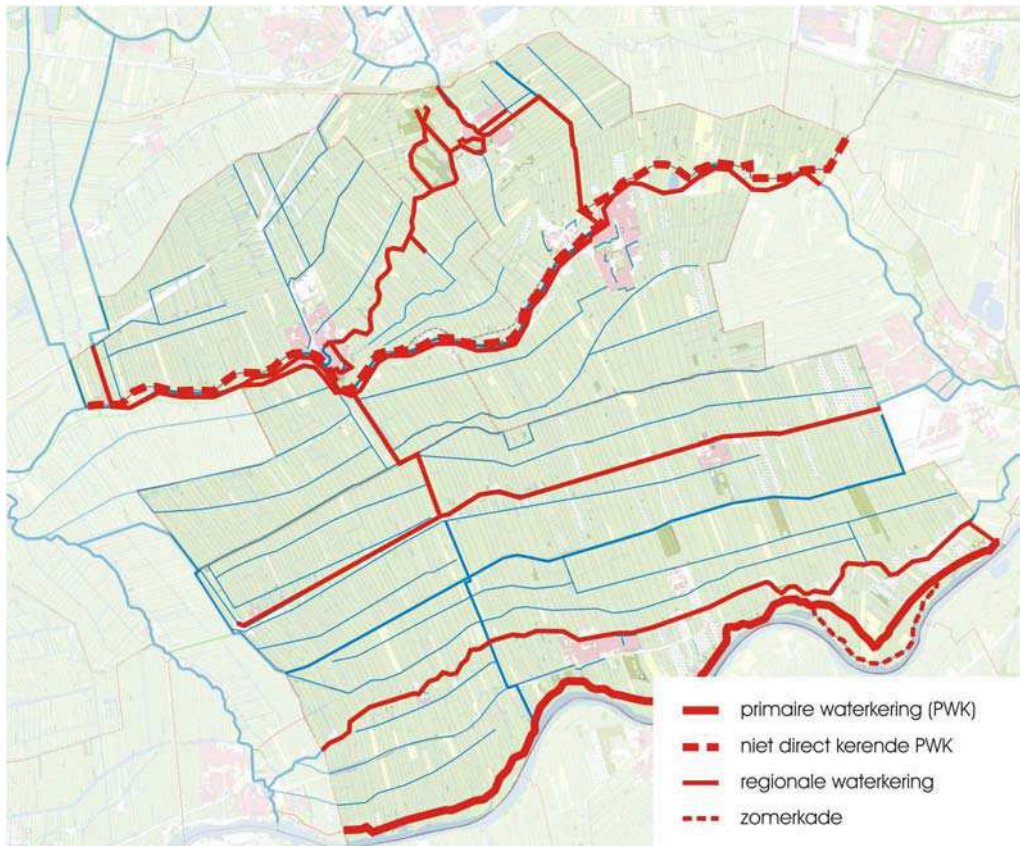
De **regionale keringen** behoeven vanwege de slappe ondergrond regelmatig onderhoud. Daartoe is een onderhoudsplan opgesteld waarin is vastgelegd welke keringen op welk moment op hun waterkerend vermogen dienen te worden getoetst. Indien deze toetsing aangeeft dat de kering niet voldoet, wordt deze verbeterd zodat aan het vereiste profiel wordt voldaan. Het verbeteren van de regionale waterkeringen is in volle gang. Tevens heeft het waterschap een calamiteitenplan opgesteld waarin is beschreven hoe het waterschap een eventuele calamiteit zal bestrijden.

Wateropgave

1.1 Uitvoeren Beleidsplan primaire waterkeringen en toetsen en zonodig aanpakken regionale waterkeringen.

Deze wateropgave omvat ondermeer de volgende maatregelen^[16]:

- Vaststellen legger regionale waterkeringen in 2005
- Vaststellen legger voor niet direct kerende primaire waterkeringen in 2006
- Aanpakken meest kritische reg. waterkeringen, zodat in 2006 wordt voldoen aan de normen
- Opstellen beheerplan regionale keringen voor 2005

afbeelding 5 kaart waterkeringen

Ruimte voor de rivieren Lek en Hollandse IJssel (2)

In de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4) wordt speciale aandacht gevraagd voor de veiligheid van rivieren. Kernpunt is rivieren weer de ruimte te geven; alleen ophogen van dijken is niet voldoende. Hiermee wordt ingezet op robuuste riviersystemen die minder snel en ernstig zullen overstromen.

Het beleidsvoornemen "Ruimte voor de rivier" van de minister van Verkeer en Waterstaat is erop gericht om in 2015 een hoeveelheid water van 16.000 m³/sec (gemeten bij Lobith) af te voeren. Hiertoe zal in de uiterwaarden en op andere plaatsen langs de rivier ruimte moeten worden gevonden. Het waterschap voldoet momenteel al aan de gestelde norm voor 2015.

In 2050 zal de maatgevende afvoer bij Lobith naar verwachting toegenomen zijn tot circa 18.000 m³/sec. Landelijk is een discussie gaande over welke maatregelen getroffen moeten worden om zo'n piek te kunnen opvangen. Het waterschap denkt hierin mee en zal de maatregelen die hieruit voortvloeien onderzoeken op hun effecten op het regionaal watersysteem.

Om voldoende ruimte te reserveren voor de toekomstige benodigde versterkingen van de waterkeringen is een vrijwaringszone langs primaire waterkeringen ingesteld. In de Nota Ruimte wordt voor deze vrijwaringszone vooralsnog een zone aangehouden van 100 meter binnendijs en 175 meter buitendijs. In deze zones is nieuwe bebouwing niet toegestaan. De definitieve omvang van de zones wordt bepaald in overleg met de waterkeringbeheerder, de provincie en het rijk.

Eventuele gevolgen zoals het ruimtebeslag door verlegging van dijken of de invloed op bestaande kwelstromen, zijn nog niet bekend. Het waterschap zal in de komende discussie binnen de projectgroep "PKB Ruimte voor de Rivier" zijn inbreng leveren.

Mogelijke wateropgaven

- 2.1 Maaiveldsverlaging uiterwaarden Lek en Hollandse IJssel.
- 2.2 Vergroten afvoercapaciteit Lek en vergroten waterberging in regionaal watersysteem.

3.2 Wateroverlast en verdroging

Binnen het gebied zijn de volgende onderwerpen actueel:

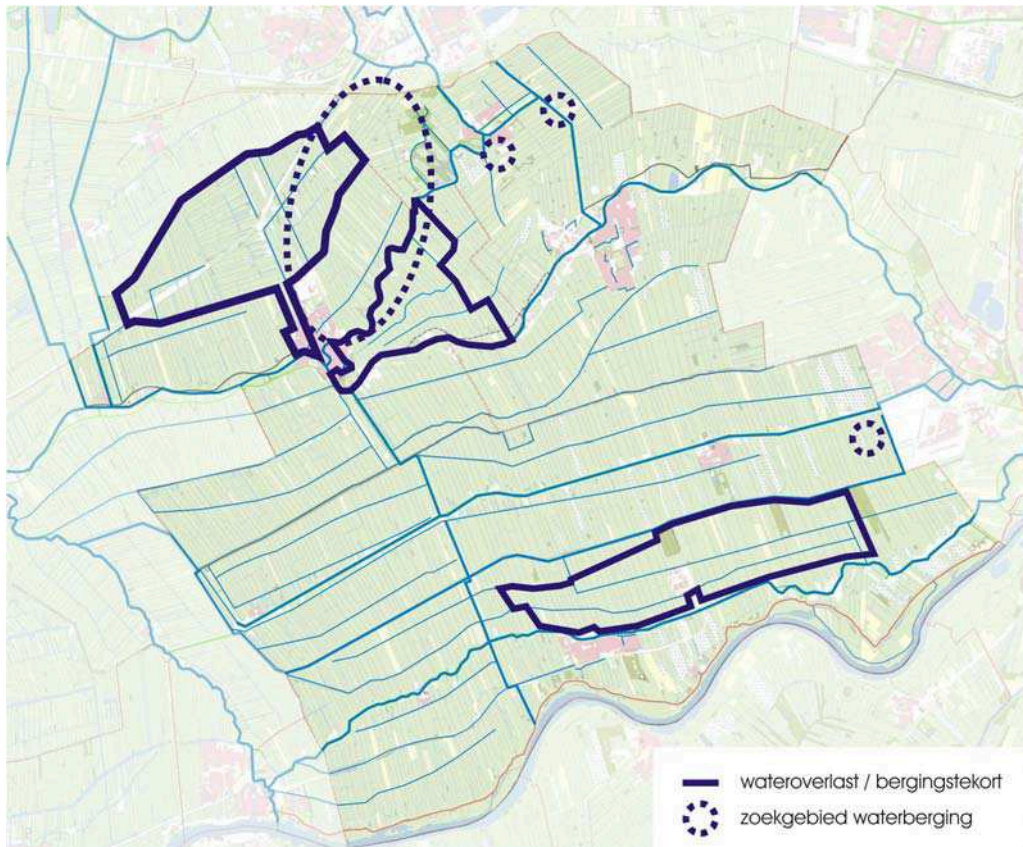
- Wateroverlast door bergingsgebrek polders en boezem (3)
- Verdrogingsbestrijding natuurgebiedjes (4)

Wateroverlast (3)

In het kabinetsbesluit "Waterbeleid 21e eeuw" (WB21) wordt gesteld dat nu en in de toekomst wateroverlast moet worden voorkomen door water meer ruimte te geven en afwenteling in ruimte en tijd te voorkomen. De waterhuishouding dient berekend te zijn op toekomstige klimaatsveranderingen met extremere weersomstandigheden. Dit beleid "anders omgaan met water" laat zich vertalen in de strategie "vasthouden-bergen-afvoeren". In eerste instantie dient water zoveel mogelijk te worden vastgehouden. Als dat niet langer kan moet het (tijdelijk) geborgen worden en pas na benutting als bergen niet dan afvoeren".

Conform WB21 zijn voor heel Nederland deelstroomgebiedsvisies opgesteld waarin is aangegeven welke ruimte nodig is voor water(berging). Dit kan ruimte zijn waar water wordt vastgehouden om wateroverlast elders te voorkomen en/of perioden met watertekort te overbruggen. Maar ook om gebieden te realiseren waar (tijdelijk) water geborgen kan worden zodat elders wateroverlast wordt voorkomen.

In de deelstroomgebiedsvisie Amstelland zijn huidige en te verwachten knelpunten indicatief onderbouwd en zoekgebieden voor waterberging aangegeven. In het Streekplan Utrecht is bepaald voor welke locaties een planologische reservering voor waterberging moet plaatsvinden. HDSR heeft aan de hand van modelberekeningen de knelpunten en zoekgebieden voor waterberging geconcretiseerd.

afbeelding 6 kaart NBW-wateropgave

Binnen het gebied zijn de volgende knelpunten geconstateerd:

- Oude Rijn: polders Ruige Weide, Papekop en Diemerkop, Snelrewaard;
- Boezem Oude Rijn: Lange Linschoten, Dubbele Wiericke, Oude Rijn (oost), Kromwijkerwetering en Jaap Bijzerwetering;
- Lopikerwaard: polder Lopikerkapel.

PM: Bij hevige regenbuien kan de capaciteit van de riolering te klein zijn, waardoor rioolwater via rioolputten op straat komt te staan. Onderzoek naar wateroverlast vanuit de riolering moet door de gemeenten worden opgepakt.

Wateropgaven*Stroomgebied Oude Rijn*

- 3.1 Realiseren kwantitatieve wateropgave Oude Rijn.
- 3.2 Realiseren kwantitatieve wateropgave boezem Oude Rijn.
- 3.3 Realiseren retentiemogelijkheden bij maalstops, bijvoorbeeld door het verbreden van watergangen.
- 3.4 Onderzoek naar de meerwaarde van waterbergingsgebied bij Linschoten.
- 3.5 Afstemmen peilbeheer op het afremmen van de bodemdaling en de diverse gebruiksfuncties in de veengebieden.

Stroomgebied Lopikerwaard

- 3.6 Realiseren kwantitatieve wateropgave Lopikerwaard.
- 3.7 Realiseren retentiemogelijkheden bij maalstops bijvoorbeeld door het verbreden van watergangen.
- 3.8 Afstemmen peilbeheer op het afremmen van de bodemdaling en de diverse gebruiksfuncties in de veengebieden.

Verdroging (4)

Onder regie van de provincie Utrecht hebben de waterbeheerders in Utrecht in samenwerking met natuur- en terreinbeheerders, landbouworganisaties en waterleidingmaatschappij in 1999 een Plan van aanpak Verdroging opgesteld. In dit plan is beschreven hoe de rijksdoelstelling voor verdrogingsbestrijding in de provincie Utrecht kan worden gehaald en welke verantwoordelijkheden de verschillende organisaties hierin hebben. Goede samenwerking met overige betrokken overheden en organisaties is voor het slagen van de verdrogingsaanpak een voorwaarde.

Op basis van het Plan van aanpak is in 2000 een "Planning Verdrogingsbestrijding De Stichtse Rijnlanden" vastgesteld. Hierin is per verdroogd gebied (actiegebied) aangegeven welke partij verantwoordelijk is voor de aanpak van de verdrogingsbestrijding en wanneer onderzoek, uitvoering en monitoring worden opgepakt. Deze planning zal jaarlijks worden geactualiseerd. In de notitie "Uitvoering en Monitoring" (2001) is vastgelegd hoe het waterschap met de uitvoering van maatregelen en de monitoring van de effecten omgaat. Aanpak van de verdrogingsgevoelige natuurgebiedjes binnen de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort (Ruige Weide, Willeskop, Broek en Blokland en Hoge Grienden) is in deze planning voorzien in de periode 2003-2007

De gevolgen van de maatregelen voor het peilbeheer zullen in peilbesluiten worden verwerkt. De planningen van de verdrogingsbestrijding en de herziening van peilbesluiten zullen daarom op elkaar worden afgestemd.

Wateropgave**4.1 Aanpak verdrogingsbestrijding.**

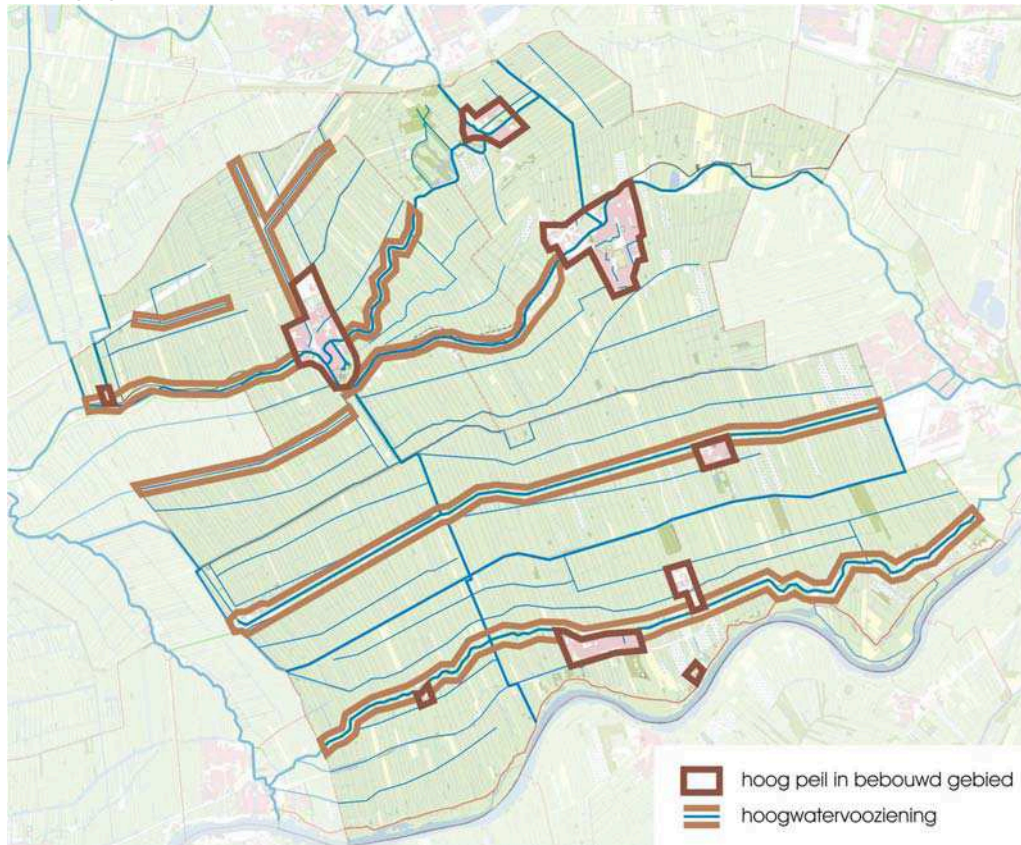
Deze wateropgave omvat ondermeer de volgende maatregelen^[16]:

- Vergunningplichtig stellen van drainage in verdrogingsgevoelige gebieden door het opstellen van een verordening in 2004 (WBP-G47).
- Aanpak verdrogingsbestrijding voor 2007 in o.a. de volgende gebieden: polder Achttienhoven en Ruige Weide (WBP-OR5)
- Aanpak verdrogingsbestrijding voor 2007 in de volgende gebieden: Broek en Blokland, de Hoge Grienden en Willeskop (WBP-LW4).

3.3 Grondwater bebouwd gebied

Naar alle waarschijnlijkheid krijgen gemeenten in de nabije toekomst zorgplicht voor grondwater (en afvloeiend hemelwater) in het bebouwde gebied. Het betreffende wetsvoorstel^[25] ligt momenteel bij de tweede kamer ter behandeling. Bij de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort bestaat onduidelijkheid over (de consequenties van) deze nieuwe zorgtaak.

In afbeelding 7 is de huidige grondwatersituatie in het bebouwde gebied weergegeven.

afbeelding 7 kaart grondwater bebouwd gebied

3.4 Waterkwaliteit en ecologie

Binnen het gebied zijn de volgende onderwerpen actueel:

- Consequenties Kaderrichtlijn Water (5)
- Waterkwaliteit polder- en rivierwater (6)

Consequenties Kaderrichtlijn Water (5)

Conform de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) dient per stroomgebied een analyse van de kenmerken van het stroomgebied, een analyse van effecten van menselijk handelen, een economische analyse van het watergebruik en het aanleggen van registers beschermde gebieden te worden uitgevoerd. Een en ander is inmiddels geïnventariseerd bij de Karakterisering Deelstroomgebied Rijn-West^[31].

HDSR heeft zogenaamde waterlichamen aangewezen en beschreven. Voor de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort zijn de waterlichamen in afbeelding 8 weergegeven.

Vervolgstappen zijn het uitwerken van ecologische streefbeelden (GET^B en GEP^B), het opzetten en uitvoeren van een monitoringsprogramma en het opstellen van een stroomgebiedsbeheersplan (2009). In dit plan worden zonodig maatregelen opgenomen om in 2015 te voldoen aan de KRW-normen. Deze KRW-normen houden een resultaatverplichting in.

Het concept werkplan voor deelstroomgebied Rijn-West stelt dat uiterlijk in januari 2008 de waterbeheerders (waterschappen, Rijkswaterstaat en provincie) in samenwerking met gemeenten zorgen voor de uitwerking van:

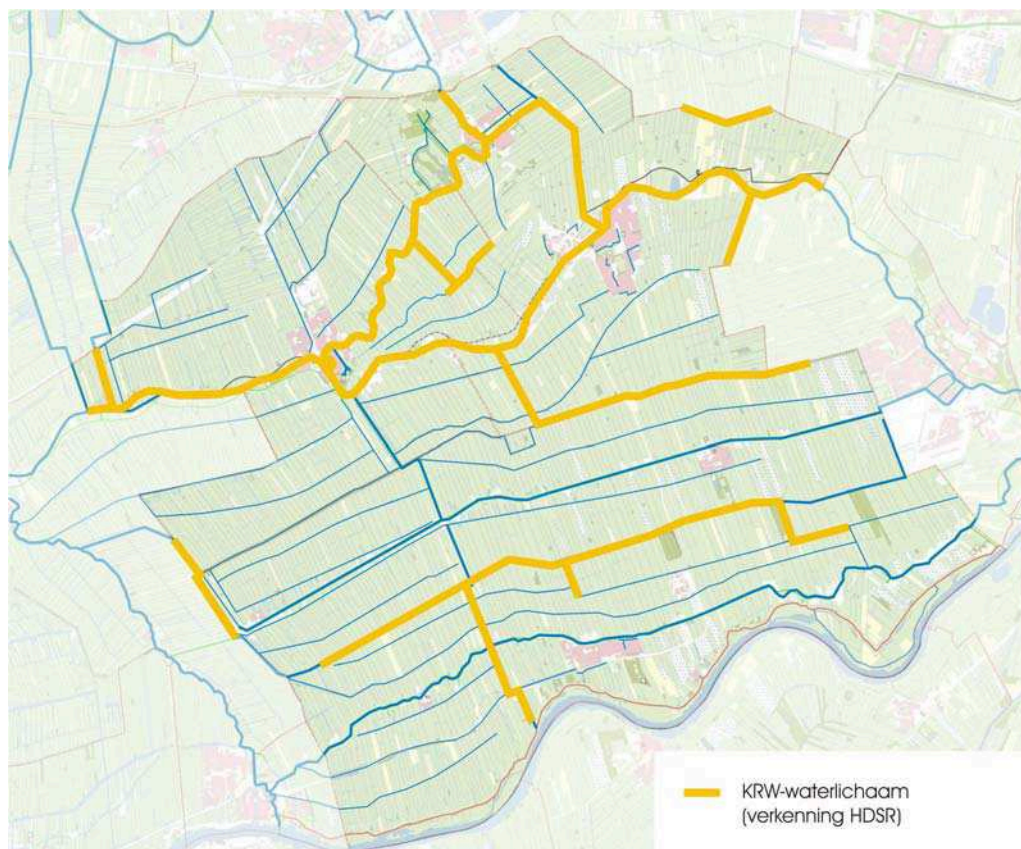
- Mogelijke maatregelen voor ecologie en chemie;
- Concept-eindoelen 2027 voor oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen (GEP^B en GCT^B);
- Mogelijke tussendoelen 2015 met eventueel varianten;
- Transparante analyses met toegankelijke producten, bestaande uit: KostenEffectiviteitAnalyse (KEA), Maatschappelijke Kosten Baten Analyses (MKBA), inzicht in maatregel-effect-relaties ondersteund met de KRW-verkenner;
- De interactie van effecten tussen de oppervlaktewaterlichamen onderling en de interactie tussen grond- en oppervlaktewater (afwenteling).

Dit resultaat wordt ook wel "KRW-input" genoemd.

Wateropgave

5.1 Opstellen stroomgebiedsbeheersplan in 2009;

5.2 Voldoen aan KRW- normen in 2015 (resultaatverplichting).

afbeelding 8 kaart KRW-waterlichamen

Waterkwaliteit polder- en rivierwater (6)

De Vierde Nota Waterhuishouding (NW4) stelt voor waterkwaliteit zogenaamde MTR- en VR-normen^B. HDSR heeft als hoofddoelstelling voor waterkwaliteit het bereiken van de algemene geldende MTR-norm (inspanningsverplichting) en het laagste ecologische niveau. Op termijn worden deze normen vervangen door KRW-normen waarbij sprake wordt van een resultaatverplichting. Als eerste stap zal binnen de planperiode de emissie van de door de EU vastgestelde prioritaire stoffen zover worden teruggedrongen dat er geen MTR-overschrijding voor deze prioritaire stoffen meer plaatsvindt. Tegelijkertijd zal gewerkt worden aan het verder terugdringen van de overige emissies zodat uiterlijk in 2015 een goede waterkwaliteit is bereikt.

Wateropgaven

- 6.1 Alle wateren voldoen aan de MTR-norm en de doelstellingen van het laagste ecologische niveau (inspanningsverplichting);
- 6.2 Alle wateren met de functie natuur voldoen aan de doelstellingen van het hoogst ecologische niveau (inspanningsverplichting);
- 6.3 Verbeteren waterkwaliteit Hollandse IJssel en Lek;
- 6.4 Benutten van schoon kwelwater door het scheiden van waterstromen;

3.5 Inrichting en (ecologisch) beheer

Binnen het gebied zijn de volgende onderwerpen actueel:

- Ecologische verbindingzones (7)
- Oeverinrichting en -beheer (8)
- Baggeren (9)

Ecologische verbindingzones (7)

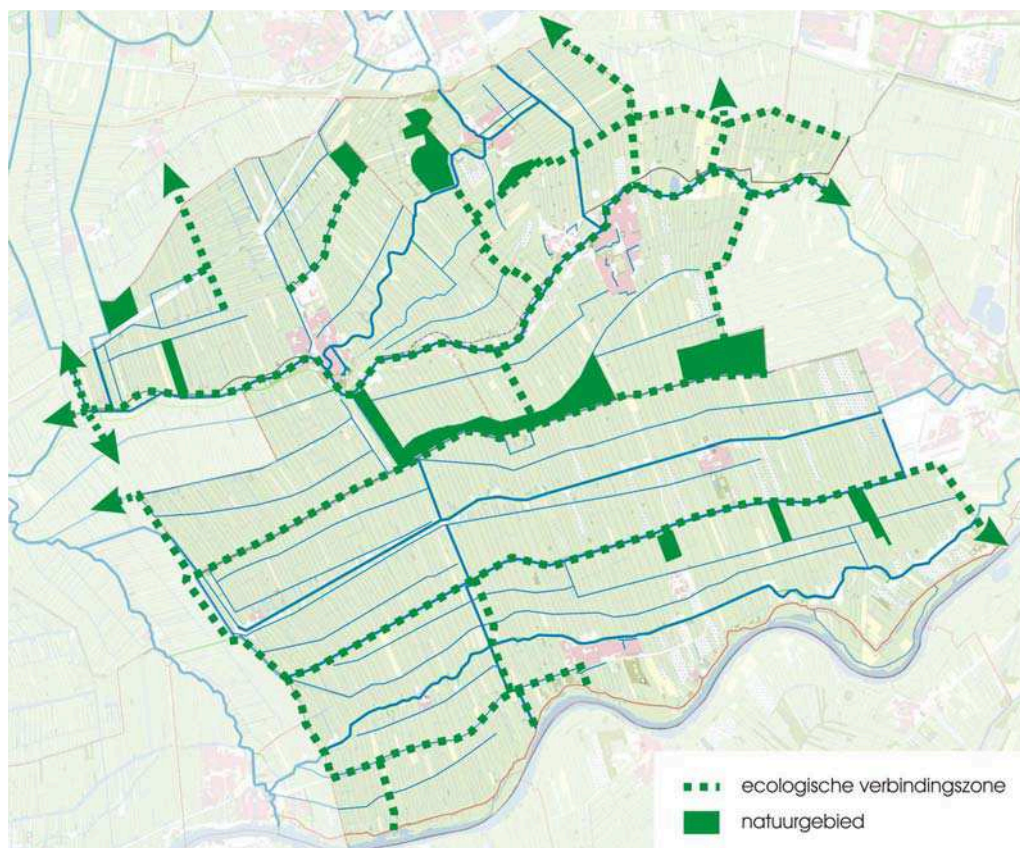
In de Nota Oeverinrichting (2001) van HDSR is aangegeven dat het waterschap de rol van trekker bij de inrichting, het beheer en het onderhoud van natte ecologische verbindingzones op zich neemt als het daarin een overwegend belang heeft. Zo neemt het waterschap het initiatief tot planvorming voor de natte verbindingzones en voor het maken van uitvoeringsafspraken hierover. Het waterschap wil in 2018 de natte verbindingzones gerealiseerd hebben.

Wateropgaven

- 7.1 Realiseren EVZ tot een samenhangend netwerk met beperkte afgewogen recreatieve ontsluiting;
- 7.2 Behoud weidevogelgebieden (geen peilverlaging).

Deze wateropgave omvat ondermeer de volgende maatregelen^[16]:

- Aanleggen van minimaal 15 km natuurvriendelijke oevers in de natte ecologische hoofdstructuur voor 2007 (G22).
- Aanleggen van faunapassages in verband met de realisatie van de natte ecologische verbindingzones voor 2007 (G23).

afbeelding 9 kaart ecologische verbindingzones

Oeverinrichting en -beheer (8)

HDSR heeft een “Beleidsplan Oeverinrichting” opgesteld waarin het beleid is vastgelegd op welke wijze de oevervoorzieningen (harde en natuurvriendelijke) planmatig zullen worden vervangen.

Door het aanpassen van het reguliere onderhoud aan de natuurwaarden in de watergangen, rekening houdend met de functie van wateraan- en afvoer, kan veel winst behaald worden. Hierdoor krijgen de natuurwaarden meer kans zich te ontwikkelen en wordt de belevingswaarde van het oppervlaktewater verhoogd. Om de wijze van onderhoud af te stemmen op de functie heeft het waterschap het “Beheersplan onderhoud watergangen” opgesteld. Dit beheersplan wordt per deelgebied uitgewerkt in onderhoudsplannen. Monitoring is belangrijk om te zien of de beoogde winst van het aangepaste onderhoud behaald wordt. Het beheersplan, het onderhoudsplan en het monitoringsplan samen moeten in de toekomst gaan zorgen voor een onderhoud dat is afgestemd op de integrale functies die de primaire watergangen hebben.

Op dit moment bestaat bij de gemeenten onduidelijkheid over de wijze waarop oevers moeten worden ingericht en beheerd (o.a. wel/geen ecologisch oeverbeheer, omgang met asbest beschoeiing in gemeente Montfoort).

Wateropgave

Nog uit te werken.

Baggeren (9)

In de loop der jaren is een achterstand in de baggerwerkzaamheden ontstaan. Om deze achterstand in te halen heeft HDSR een baggerprogramma opgesteld waarin is aangegeven op welke wijze het primaire watersysteem in 2015 op leggerdiepte zal worden gebracht. Recentelijk heeft dit tot een intensivering van de baggeractiviteiten geleid. In de Lopikerwaard zijn in het kader van de landinrichting primaire watergangen op leggerdiepte gebracht.

In het kader van de overdracht stedelijk water zijn primaire wateren in bebouwd gebied benoemd en overgedragen van gemeente naar waterschap. De gemeenten en aangelanden blijven verantwoordelijk voor het baggeronderhoud van respectievelijk secundaire en tertiaire watergangen. De gemeenten dienen zelf een baggerplan en bijbehorend uitvoeringsprogramma op te stellen.

Wateropgaven

- 9.1 Op diepte brengen en houden van primaire watergangen (HDSR);
- 9.2 Op diepte brengen en houden van secundaire en tertiaire watergangen (gemeenten en aangelanden).

Deze wateropgave omvat ondermeer de volgende maatregelen:

- Gemeente Lopik: Opstellen baggerplan bebouwd gebied gemeente.
- Gemeente Oudewater: Uitvoeren regulier onderhoudsprogramma bebouwd gebied.
- Gemeente Montfoort: Uitwerken baggerplan bebouwd gebied gemeente in een regulier onderhoudsprogramma

3.6 Emissies en waterketen

Binnen het gebied zijn de volgende onderwerpen actueel:

- Emissies vanuit de riolering (10)
- Afkoppelen (11)
- Diffuse bronnen (12)

Emissie vanuit de riolering (10)

Als waterkwaliteitsbeheerder stelt HDSR eisen aan de riolering. Hiervoor hanteert HDSR het landelijke tweesporenbeleid (emissie- en waterkwaliteitsspoor). De risico's voor de volksgezondheid en diergezondheid van emissies uit riooloverstorten moeten tot een aanvaardbaar niveau worden teruggebracht. Risicovolle overstorten moeten met voorrang gesaneerd worden. In gemeente Montfoort en Lopik zijn de risicovolle overstorten inmiddels gesaneerd.

Als uitgangspunt voor het gemeentelijke rioleringsbeheer geldt het behalen van de basisinspanning^B voor 2005 en het streven naar invulling van het waterkwaliteitsspoor^B voor 2010.

Voor gemeente Oudewater geldt dat op basis van de BRP-berekeningen bergbezinkbassins nodig zijn om aan de basisinspanning te voldoen. In de lopende optimalisatiestudie riolering worden alternatieve oplossingen onderzocht.

Voor alle drie de gemeenten moet het waterkwaliteitsspoor nog worden ingevuld.

Wateropgaven

- 10.1 Voldoen aan de basisinspanning in 2005.
- 10.2 Saneren risicovolle overstorten Oudewater.
- 10.3 Voldoen aan het waterkwaliteitsspoor voor 2010.

Afkoppelen (11)

Milieuverantwoord afkoppelen (niet aankoppelen) van verharde oppervlakken is een brongerichte maatregel waarmee schoon water wordt vastgehouden en het afvalwatersysteem niet onnodig wordt belast. De hoge grondwaterstanden in het gebied maken dat infiltratie van hemelwater in de bodem lastig is. Afkoppelkansen liggen met name daar waar water afgevoerd kan worden naar het oppervlaktewater, mits het watersysteem robuust genoeg is om de extra afvoer te kunnen bergen.

Bij de gemeenten wordt vooralsnog alleen afgekoppeld in het kader van de basisinspanning. Bij nieuwbouw wordt zoveel mogelijk niet aangekoppeld. Een lange termijn visie op bovenwettelijk afkoppelen van bestaand bebouwd gebied ontbreekt.

Wateropgave

- 11.1 Uitwerken afkoppelvisie voor de langere termijn.
- 11.2 Benutten (bovenwettelijke) afkoppelkansen.

Diffuse Bronnen (12)

Diffuse bronnen dragen bij aan een verminderde waterkwaliteit. Binnen de gemeenten betreft het ondermeer bouwmaterialen, wegen, bestrijdingsmiddelen, recreatievaart en landbouw.

HDSR en de provincie streven zowel in stedelijk als landelijk gebied naar het saneren van bestaande verontreinigingsbronnen en het vermijden van nieuwe bronnen. Met name de diffuse bronnen zijn moeilijk aan te pakken. Hiervoor dient specifiek beleid te worden ontwikkeld. Dit nieuwe beleid dient door de gemeenten te worden doorvertaald in beleid en uitvoering.

De gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort geven aan de aanpak van diffuse bronnen geen prioriteit mede gelet op de vermeende geringe bijdrage vanuit het bebouwde gebied. Binnen het plangebied is echter wel sprake van grondwater-beschermingsgebieden en een nauwe relatie tussen het grond- en oppervlaktewater-systeem.

Wateropgaven

- 12.1 Voldoen aan landelijk en provinciaal beleid bestaande uit ondermeer: terugdringen diffuse bronnen, oppervlaktewater schoon houden, verontreinigd water scheiden van schoon (kwel)water en in de laatste instantie (pas) zuiveren.

In het waterbeheersplan van HDSR is de volgende stimuleringsmaatregel opgenomen:

- Voor 2004 opstellen van een regeling voor het financieel stimuleren van het saneren van lozingen uit de recreatievaart (G36)

3.7 Water en recreatie

Het buitengebied, de rivieren de Lek en de Hollandse IJssel (toervaart) en de oude kernen van Oudewater en Montfoort vervullen een recreatieve functie. Het gebied leent zich voor diverse vormen van extensieve recreatie zoals wandelen, fietsen, kanovaren en schaatsen. Vanuit het landschapontwikkelingsplan (LOP^[26]) wordt gestreefd naar verbetering en uitbreiding van de mogelijkheden in het landelijk gebied. Door toevoeging van enkele aanvullingen ontstaat een betere ontsluiting van het gebied. In de toekomstvisie voor de Groene Driehoek zijn gewenste routes met transfer- en informatiepunten vastgelegd. De routes worden afgestemd met de ecologische verbindingzones. De waardevolle weidegebieden worden beperkt ontsloten.

De Hollandse IJssel vormt een recreatief snoer en biedt mogelijkheden voor routegebonden recreatie (fietsen, wandelen en varen). In het Integraal Ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel (IOP) zijn hiervoor ideeën uitgewerkt.

Tenslotte wordt hier opgemerkt dat water ook een cultuurhistorische en economische waarde vertegenwoordigt. Te denken valt aan slootpatronen, historische waterlopen, verdedigingszones, wonen en werken aan het water. Deze aspecten zijn in onderhavige quickscan niet aan de orde gekomen. In een eventueel waterplan verdienen deze aspecten voldoende aandacht.

pleziervaart Hollandse IJssel (Montfoort)

Opgaven

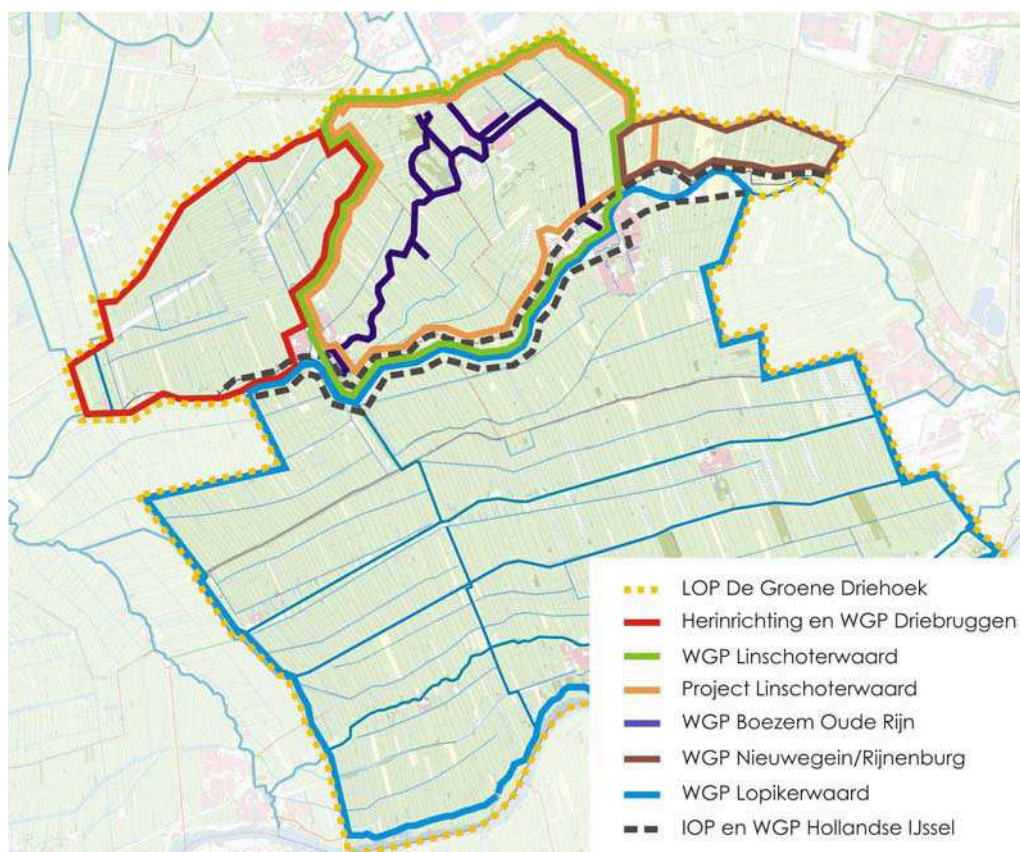
- 12.1 Verbeteren mogelijkheden voor extensieve recreatie met name vanuit de woonkernen.
- 12.2 Realiseren IOP Hollandse IJssel

3.8 Projecten

Binnen het grondgebied van de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort spelen de volgende plannen en projecten:

- Uitvoering Landschapsontwikkelingsplan (LOP) De Groene Driehoek;
- Herinrichting en Watergebiedsplan (WGP) Driebruggen;
- Watergebiedsplan (WGP) Linschoterwaard;
- Project Linschoterwaardl;
- Watergebiedsplan (WGP) Boezem Oude Rijn;
- Watergebiedsplan (WGP) Nieuwegein / Rijnenburg;
- Watergebiedsplan (WGP) Lopikerwaard;
- Integraal Ontwikkelingsperspectief (IOP) Hollandse IJssel en Watergebiedsplan (WGP) Gekanaliseerde Hollandse IJssel.

Onderstaande afbeelding toont de ligging van de plan- en projectgebieden.

afbeelding 10 kaart plannen en projecten

4 Organisatie en communicatie

Bij het waterbeheer zijn diverse organisaties en belanghebbenden betrokken. In onderstaand overzicht zijn de (wettelijke) verantwoordelijkheden van gemeente, hoogheemraadschap, provincie, rijkswaterstaat en drinkwaterbedrijf Hydron aangegeven.

Taken / verantwoordelijkheden	gem.	HDSR	prov.	RWS	Hydron
Ondiep grondwater - kwantiteit + kwaliteit	?	?			
Diep grondwater (grondwaterbescherming)			x		x
Oppervlaktewater - kwaliteitsbeheer		x		x	
Oppervlaktewater - kwantiteitbeheer		x		x	
Visstandbeheer	?	?			
Rioolbeheer - inzameling + transport	x				
Rioolbeheer - transport		x			
Rioolwaterzuivering		x			
Drinkwatervoorziening					x
Waterkeringen		x			
Vaarwegbeheer		?	?	x	
Openbare ruimte	x				

Voor een efficiënt waterbeheer zijn doelgerichte organisaties en communicatie tussen de waterbeherende organisaties nodig. Daarnaast is samenwerking en communicatie nodig met belanghebbenden zoals burgers en bedrijven.

Tijdens de interviews met de gemeenten en het hoogheemraadschap zijn onduidelijkheden en/of knelpunten gesignaleerd rond de organisatie en communicatie in de dagelijkse waterbeheerpraktijk. Dit hoofdstuk beschrijft de geïnterviewde aandachtspunten.

4.1 Organisatie

Tijdens de quick scan zijn de volgende organisatorische aandachtspunten geïnterviewd:

- Visie op samenwerking;
- Afstemmen baggerwerk;
- Gezamenlijke subsidieaanvraag;
- (Overdracht) beheer Hollandse IJssel;
- Meetverplichting (vergunningsprocedure);
- Keurvoorschriften;

- Kennisoverdracht stedelijk water;
- Lozingsvergunning hemelwater?;
- Oeverbeheer Linschoten.

Hieronder volgt per aandachtspunt een korte toelichting.

Visie op samenwerking

Samenwerking is mogelijk op diverse niveaus (bestuurlijk, ambtelijk, beleidsmatig, operationeel, vergunningverlening). Op dit moment ontbreekt een heldere visie op en afspraken over samenwerking.

Zo opereert iedere organisatie veelal vanuit zijn eigen taakstelling. Voorbeeld is het dijk- en baggeronderhoud waarbij drie partijen betrokken zijn: gemeente (oeverbeheer), HDSR (dijkhoogte) en wegbeheerder (wegonderhoud). In de praktijk wordt bij dit beheer en onderhoud nog onvoldoende afgestemd en samengewerkt. Andere voorbeelden waar betere samenwerking mogelijk is, zijn baggerwerk, gezamenlijke subsidieaanvraag en (overdracht) beheer Hollandse IJssel.

Afstemmen baggerwerk

HDSR en de gemeenten hebben hun eigen baggerprogramma's voor respectievelijk primaire en tertiaire watergangen. Door werkzaamheden te combineren, is schaalvoordeel mogelijk. Er is intensievere samenwerking gewenst om de baggerplanningen en baggerverwerking beter op elkaar afgestemd te krijgen.

Gezamenlijke subsidieaanvragen

Met het gezamenlijk indienen van subsidieaanvragen wordt de tijdbesteding per organisatie beperkt. Bovendien komt een project met meerdere participanten vaak eerder in aanmerking voor subsidie. In de praktijk worden samenwerkingsmogelijkheden nog onvoldoende benut. Zo hebben de gemeenten Montfoort en Oudewater afzonderlijk van elkaar een SUBIED-subsidieaanvraag ingediend voor baggerwerkzaamheden.

(Overdracht) beheer Hollandse IJssel

Rijkswaterstaat wil de Hollandse IJssel overdragen aan het hoogheemraadschap. Een vlotte overdracht is essentieel om tot betere afspraken te komen over beheer en inrichting. Rijkswaterstaat wil twee bruggen over de Hollandse IJssel aan Gemeente Montfoort overdragen. De gemeente heeft hier echter geen belang bij. Ook hierover zijn goede afspraken nodig.

Meetverplichting (vergunningsprocedure)

Gemeente Oudewater, Lopik en Montfoort moeten hun WVO-vergunningen actualiseren. In de WVO- en aansluitvergunningen zijn vergaande meetvoorschriften voor de riolering opgenomen (conform CUWVO). HDSR heeft een zogenaamde "Considerance" opgesteld op basis waarvan gemeenten ontheffing kunnen aanvragen voor de vergaande meetinspanning. Deze gang van zaken wordt door gemeenten als erg omslachtig en ingewikkeld ervaren. Dit probleem speelt niet bij meer gemeenten dan alleen Oudewater, Lopik en Montfoort. Het is zeer wenselijk om voor deze vergunningsprocedure een werkbare oplossing te vinden.

Keurvoorschriften

In de Keur^B zijn gebods- en verbodsbepalingen opgenomen. Deze Keurvoorschriften staan soms op gespannen voet met andere regels om bijvoorbeeld in aanmerking te komen voor subsidie. Zo stelt de Keur dat knotwilgen langs watergangen minimaal 15 m uit elkaar moeten staan in verband met de toegankelijkheid voor onderhoud- en baggerwerk. Echter om in aanmerking te komen voor subsidie in het kader van agrarische natuurbeheer wordt de regel gesteld dat pas sprake is van een knotbomenrij als de bomen maximaal 12 m uit elkaar staan.

Gedurende de afgelopen twee jaar is gewerkt aan een nieuwe Keur. De gemeentelijke landschapscoördinator zit hierbij aan tafel. De wens bestaat om op korte termijn de regelgeving beter op elkaar afgestemd te krijgen.

Kennisoverdracht stedelijk water

HDSR heeft de primaire watergangen in het bebouwde gebied overgenomen. Zij kampt echter nog met een forse kennisachterstand. Wellicht dat kennisoverdracht beter kan worden georganiseerd.

Lozingsvergunning hemelwater?

Tendens is dat op particulier terrein steeds meer oppervlak wordt verhard. Dit afgekoppeld hemelwater wordt veelal geloosd op nabijgelegen oppervlaktewater. Er bestaat bij de gemeente, burgers en bedrijven onduidelijkheid over de noodzaak van een lozingsvergunning en bij wie je die zou moeten aanvragen. Mede met het oog op de toekomstige omgevingsvergunning wenst de gemeente duidelijkheid op dit punt.

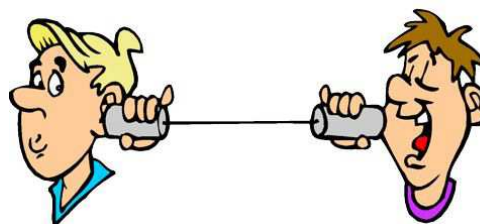
Oeverbeheer Linschoten

In Linschoten is sprake van een specifiek probleem rond het oeverbeheer. Alle oevers zijn hier in eigendom van Stichting Linschoten. Onduidelijk is wie verantwoordelijk is voor het oeverbeheer. Na baggeren verzakken oevers.

4.2 Communicatie

Tijdens de quick scan zijn op het gebied van communicatie de volgende aandachtspunten geïventariseerd:

- Maatlatten WVO- en aansluitvergunning;
- Regulier overleg watertoets;
- Communicatie tussen gemeente Oudewater en HDSR;
- OAS Oudewater.

Hieronder volgt per aandachtspunt een korte toelichting.

Maatlatten WVO- en aansluitvergunning

HDSR hanteert bij de aanvraag van WVO- en aansluitvergunningen verschillende maatlatten voor de vergunningsvoorwaarden. Het is wenselijk dat hierover richting de gemeenten helder en eenduidig wordt gecommuniceerd.

Watertoetsprocedure

Communicatie over de watertoetsprocedure verloopt doorgaans soepel. Wel meent HDSR dat de Implementatie van water in plannen nog optimaler kan. Kansen om de wateraspecten goed te implementeren in planvorming en uitvoering liggen voor het oprapen (denk aan wateraspecten in bouwvergunningen). Om deze kansen te benutten is kennisuitwisseling tussen gemeenten en waterschap noodzakelijk.

Wens van gemeente Lopik is wel voor artikel 19 plannen regulier overleg in te stellen.

Communicatie gemeente Oudewater - HDSR

Gemeente Oudewater ervaart een stroeve communicatie met HDSR. Gemeente Oudewater heeft in verschillende projectfasen met diverse mensen van HDSR contact over hetzelfde onderwerp. Daarbij blijken eerdere afspraken tussen gemeente en HDSR bij HDSR vaak niet of onvoldoende intern afgestemd. Daarnaast beperkt het contact tussen de gemeente en HDSR zich veelal tot het specifieke werkgebied van de betreffende HDSR-medewerker. Dit leidt nog al eens tot uiteenlopende, soms tegenstrijdige adviezen en voorschriften. Kortom, afstemming en integratie van communicatie en afspraken is gewenst zodat de gemeente weet waar zij aan toe is. Dit speelt op alle niveaus (bestuurlijk/ambtelijk, technisch/juridisch) en over alle projectfasen (van planvorming tot uitvoering en vergunningverlening).

Sinds twee jaar is er bij HDSR een accountmanager die als centraal aanspreekpunt fungeert voor de gemeente. Dit werkt een stuk prettiger en is een stap in de goede richting.

OAS-Oudewater

De studie "Optimalisatie afvalwatersysteem (OAS) Oudewater" verkeert op ambtelijk niveau in een impasse. Er dient bestuurlijk een knoop te worden doorgehakt over het vervolg.

5 Waterplan?

In de vorige hoofdstukken zijn knel-/aandachtspunten en wateropgaven voor gemeenten en HDSR beschreven. Het opstellen van een (gezamenlijk) waterplan kan een effectieve en efficiënte manier zijn om invulling te geven aan de wateragenda's van de betrokken partijen.

Dit hoofdstuk gaat in op nut en noodzaak van een waterplan (§5.1) en de consequenties van het wel of niet opstellen van een waterplan (§5.2 en §5.3).

5.1 Nut en noodzaak?

De meest vaststaande vorm van de noodzaak voor een waterplan is in de vorm van een wettelijke verplichting, zoals bijvoorbeeld geldt voor het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan of een waterbeheersplan. Er is echter **geen wettelijk verplichting** tot het opstellen van een waterplan.

Volgens het Nationaal Bestuursakkoord Water wordt het wel **noodzakelijk geacht** een waterplan op te stellen als er sprake is van wateroverlast in stedelijk gebied (zie onderstaand tekstkader). Aangezien de aanpak van stedelijke wateroverlast in samenwerking tussen gemeente en waterschap moet gebeuren, is een gezamenlijk waterplan de aangewezen planvorm hiervoor.

Nationaal Bestuursakkoord Water

Artikel 4 Stedelijke wateropgave

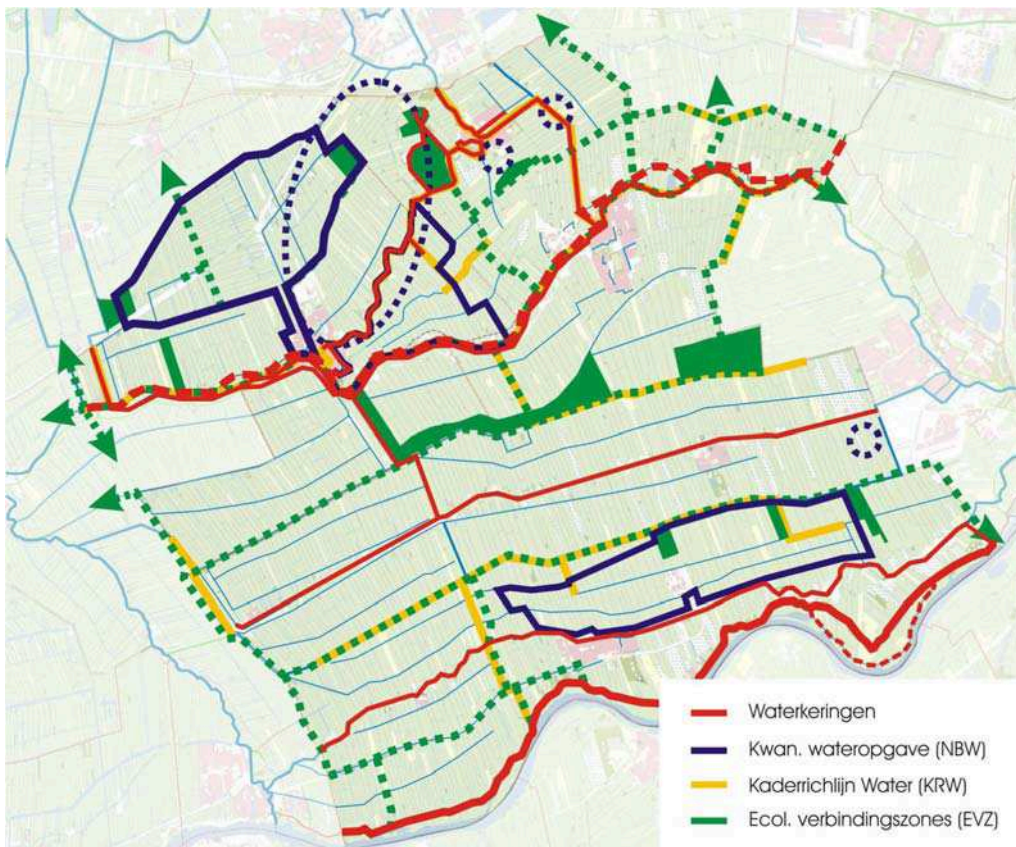
Gemeenten en waterschappen stellen vóór de eerste helft van 2006 **gemeentelijke waterplannen** op (incl. de basisinspanning riolering, mogelijke optimalisaties en de grondwaterproblematiek), voorzover dit uit oogpunt van tenminste de wateroverlastproblematiek door partijen noodzakelijk wordt gevonden.

Alleen in de kern Oudewater treedt wateroverlast in stedelijk gebied op (hoge waterstanden Grote Gracht). In de overige kernen van de gemeenten Lopik en Montfoort speelt dit niet.

Het nut van een waterplan bestaat in hoofdzaak uit de gebiedsgerichte, integrale benadering van de verschillende waterthema's en de afstemming hierover tussen gemeente(n) en waterschap.

Het nut van een waterplan bestaat uit de volgende punten, die voor alle vier de partijen (gemeenten en hoogheemraadschap) gelden:

1. Geminimaliseerd personele inzet en kosten (indien gezamenlijk waterplan) voor de planvorming rond de *verplichte* invulling van:
 - a. het NBW: de aanpak regionale wateroverlast voor 2015,
 - b. de KRW: bereiken van een goede waterkwaliteit en ecologie voor 2015,
 - c. en de nog vast te stellen Wet gemeentelijke watertaken: nieuwe zorgplichten van gemeenten voor afvloeiend hemelwater en grondwater, binnen 5 jaar na inwerkingtreding van de wet op te nemen in vastgesteld gemeentelijk rioleringsplan,
 - d. meetverplichting: volgens WVO- en aansluitvergunning.
2. Grotere betrokkenheid en invloed van gemeenten op de invulling van NBW en KRW door het hoogheemraadschap ("beter vroeg betrokken, dan laat geconfronteerd"). Het gemeentelijk belang kan krachtiger worden ingebracht bij een gezamenlijk standpuntbepaling van de drie gemeenten.
3. Combinatie van de meer gebiedsgerichte kennis van gemeenten met de meer themagerichte watersysteemkennis van hoogheemraadschap.
4. Voor de hand liggende aanpak om wateropgaven op het gebied van Waterkeringen, NBW (inclusief klimaatontwikkeling), KRW en Ecologische verbindingzones, integraal en gebiedgericht invulling te geven. Binnen de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort doen deze wateropgaven veelal een beroep op dezelfde ruimte (zie afbeelding 11) waarbij gezocht moet worden naar combinatie van functies (meervoudig ruimtegebruik) en projecten ("werk met werk"). Een waterplan is hiervoor een instrument bij uitstek om te komen tot kosteneffectieve en efficiënte/integrale maatregelen.

afbeelding 11 kaart combinatie wateropgaven

5. Een gezamenlijk waterplan leent zich goed om de gedeelde knel- en aandachtspunten uit de inventarisatie (zie onderstaand tekstkader) gezamenlijk op te pakken. Het wiel hoeft maar een keer uitgevonden te worden.
6. Duidelijker koppeling en afstemming tussen waterbeheer door gemeenten en hoogheemraadschap in (respectievelijk) stedelijk en landelijk gebied.
7. Inspanning en maatschappelijke kosten worden geminimaliseerd door gezamenlijke uitwerking van visie, doelen, maatregelen en uitvoeringsplan, waardoor lokale lasten zoveel mogelijk beperkt blijven.
8. Betere afstemming van de uitvoering van projecten op het vlak van planning, organisatie en communicatie.
9. Eenduidige boodschap vanuit gemeenten en hoogheemraadschap naar burgers, zowel in de kernen als het buitengebied. Met een waterplan wordt de taakstelling van de diverse waterbeherende organisaties helderder waarmee de burger sneller kan worden doorverwezen naar het juiste "loket".
10. Inzicht in het totaal aan maatregelen, kosten en kostenverdeling voor het waterbeheer tot 2015 ten behoeve van (o.a.) meerjarenramingen en ontwikkeling lokale lasten.

**Gezamenlijke knel- en aandachtspunten
grondgebied gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort**
(uit hoofdstuk 2 t/m 4)

• Op orde brengen en houden van waterkeringen • Realiseren waterbergingsopgave NBW^B • Verdrogingsbestrijding natuurgebieden • Verbeteren waterkwaliteit (o.a. MTR) • Implementatie Kaderrichtlijn Water waaronder het ontwikkelen van KRW-doelstellingen • Realiseren ecologische verbindingzones • Verbeteren oeverinrichting en -beheer • Achterstallig baggeronderhoud • Terugdringen emissies vanuit riolering (realiseren basisinspanning en waterkwaliteitsspoor) • Uitwerken afkoppelbeleid en benutten afkoppelkansen • Zonodig uitwerken beleid diffuse bronnen • Benutten kansen voor watergerelateerde recreatie • Wonen aan de waterkering • Stoepsloten langs de boezem	• Ondiepe watergangen • Grondwateroverlast (natte kruipruimten) • Peilbeheer opp.water bebouwd gebied • Zomermaaien watergangen door HDSR • Stagnant en beperkt doorspoelbaar stedelijk water • Harde en steile oevers bebouwd gebied • Bodemdaling in bebouwd gebied • Bodemdaling in landelijk gebied • Visie op samenwerking • Afstemmen baggerwerk • Gezamenlijke subsidieaanvragen • (Overdracht) beheer Hollandse IJssel (alleen Oudewater en Montfoort) • Meetverplichting (vergunningvoorschrift); • Keurvoorschriften • Kennisoverdracht stedelijk water • Lozingsvergunning hemelwater? • Maatlatten WVO- en aansluitvergunning • Regulier overleg watertoets

Daarnaast is er nog een aantal punten van nut die specifiek voor afzonderlijke partijen gelden:

Oudewater

- Het verbeteren van communicatie en afstemming tussen gemeente en hoogheemraadschap.
- De bestuurlijke vaststelling van een gezamenlijke visie, samenhang van maatregelen en kosten(verdeling) door gemeente en hoogheemraadschap.

Lopik

- Het gezamenlijk opstellen en verspreiden van een brochure en informatie over grondwater(overlast), mede gericht op meldingen van overlast uit nieuwbouwwijk De Gaarden.

Montfoort

- Een visie op de samenwerking tussen gemeente en hoogheemraadschap.
- De bestuurlijke vaststelling van een gezamenlijke visie, samenhang van maatregelen en kosten(verdeling) door gemeente en hoogheemraadschap.

HDSR

- Grotere betrokkenheid van gemeenten bij de uitwerking van het NBW en KRW.
- Vergroten van de kennis van het stedelijk watersysteem.

Uit het voorgaande mag blijken dat er diverse argumenten pleiten voor het opstellen van een waterplan. In de volgende twee paragrafen worden de consequenties toegelicht van het wel of niet opstellen van een waterplan.

5.2 Waterplan

Onder een waterplan verstaan we een visie- en procesdocument voor de gemeenten Oudewater, Lopik, Montfoort, HDSR en andere waterpartners dat inhoud geeft aan alle relevante wateronderwerpen. Zowel gezamenlijke als gemeentespecifieke onderwerpen kunnen hierin aan bod komen.

Voor zover mogelijk worden procedurele afspraken gemaakt over de wijze waarop invulling moet worden gegeven aan de wateropgaven en welke verantwoordelijkheden en rol de diverse partijen daarin hebben. Met het waterplan wordt beoogd tot een integrale en gebiedgerichte invulling van tenminste de verplichte wateropgaven te komen.

Consequenties

Met een gezamenlijk waterplan komt een samenhangende en gebiedsgerichte watervisie beschikbaar op tenminste de wettelijke verplichte wateropgaven KRW, NBW, Wet gemeentelijke watertaken en WVO-meetverplichting. Er is duidelijkheid over streefbeelden en doelstellingen. Ook wordt inzichtelijk wie welke (plan)-inspanning moet leveren. Het waterplan geeft nog geen inzicht in maatregelen en kosten.

Deze aanpak biedt de volgende voor- en nadelen:

- Ontwikkeling van een samenhangende visie en integraal beleid voor de drie gemeenten;
- Krachtige inbreng gemeentelijk belang bij gezamenlijke standpuntbepaling met HDSR;
- Er is sprake van bestuurlijke regie;
- De diverse wateropgaven kunnen in afzonderlijke projecten worden ondergebracht. Daarmee wordt spreiding van de (personele) inspanning mogelijk.
- Bij het apart uitwerken van de diverse wateropgaven is onderlinge afstemming nodig, hetgeen leidt tot extra totale advieskosten en personele inzet. Deze extra inspanning wordt voorkomen wanneer reeds tijdens het waterplanproces de wateropgaven worden uitgewerkt. Door alle (personele) inspanning binnen het waterplan te concentreren treedt echter wel een forse personele belasting op.
- Nog geen duidelijkheid over de consequenties (maatregelen en kosten) van de verplichte wateropgaven. De ontwikkeling van de lokale lasten wordt bij de uitwerking van het waterplan gaandeweg duidelijk.
- Minimale advieskosten planvorming;
- Geminimaliseerde personele inzet planvorming, voor met name HDSR.
- Qua personele inspanning gaan de kosten voor de baten uit. Voor het opstellen van een waterplan is substantiële tijdbesteding nodig. Pas later wordt het voordeel van een compleet en afgestemd plan verzilverd.

Waterplan per gemeente

Ook zou gekozen kunnen worden voor een waterplan per gemeente. De schaalvoordelen van een gezamenlijk waterplan blijven dan onbenut.

Deze aanpak biedt de volgende voor- en nadelen:

- Ontwikkeling van een samenhangende visie en beleid voor de betreffende gemeente;
- Samenwerkingsmogelijkheden en eventuele kostensynergie blijven deels onbenut ten opzichte van een gezamenlijk waterplan;
- Minder krachtige inbreng van het gemeentelijk belang bij gezamenlijke standpuntbepaling met HDSR;
- Hogere advieskosten planvorming ten opzichte van een gezamenlijk waterplan;
- Grotere personele inzet planvorming, voor met name HDSR.

5.3 Geen waterplan

Zonder waterplan dient nog altijd invulling gegeven te worden aan tenminste de verplichte wateropgaven KRW, NBW, Wet gemeentelijke watertaken en WVO-meetverplichting. Dit nieuw te ontwikkelen beleid zou ondergebracht kunnen worden bij bestaande beleidskaders als het gemeentelijk rioleringsplan, het Landschapsontwikkelingsplan of in aparte (sectorale) beleidsnota's.

Het niet opstellen van een waterplan leidt tot de volgende voor- en nadelen:

- Regie ontbreekt;
- Proactieve inbreng van het gemeentelijk belang blijft beperkt. De gemeente zal zich moeten beperken tot een veelal reactieve rol.
- Risico op sectorale aanpak met suboptimale oplossingen. Er wordt geen samenhangend beleid ontwikkeld.
- Geen of beperkte benutting van samenwerkingsmogelijkheden en eventuele kostenbesparing;
- In eerste instantie geen extra advieskosten voor planvorming;
- In eerste instantie geen extra personele inzet voor planvorming.

Literatuur

Hieronder is de literatuur aangegeven die bij de quick scan waterplan is geraadpleegd. De lijst is gesplitst in organisaties en daarbinnen gesorteerd op datum.

Gemeente Oudewater

- [1] VdG Stedenbouw i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Structuurvisie gemeente Oudewater*", mei 2005.
- [2] Arcadis i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Basisrioleringsplan Oudewater*", februari 2005.
- [3] Arcadis i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Ontwerp Gemeentelijk Rioleringsplan 2005-2009*" (*eindconcept*), december 2004.
- [4] VdG Stedenbouw i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Visie op Agrarische bedrijven, Waterbeheer, Ecologische verbindingzones, Toerisme en recreatie*" (*werkdocument bij Structuurvisie gemeente Oudewater*), november 2004.
- [5] DHV i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Ontwerp Gemeentelijk Rioleringsplan 1996-2001*", april 1997.
- [6] DHV i.o.v. Gemeente Oudewater, "*Rapportage Rioleringsbeheer*" (§4.3 en §5.2), juli 1994.

Gemeente Lopik

- [7] Gemeente Lopik, "*Leefkwaliteitsplan 2004-2007*" (*eindconcept*), oktober 2005.
- [8] Grontmij i.o.v. gemeente Lopik, "*Gemeentelijk Rioleringsplan Lopik 2002-2011*", april 2004.

Gemeente Montfoort

- [9] Ingenieursbureau Van Kleef i.o.v. Gemeente Montfoort, "*Gemeentelijk Rioleringsplan 2005-2009*", november 2004.
- [10] Gemeente Montfoort, "*Milieuactieplan 2004-2008*", april 2004.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

- [11] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, "Strategie diffuse bronnen in stedelijk gebied, Leidraad voor planvorming", februari 2006.

- [12] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Rapportage toetsing wateroverlast beheersgebied Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden aan de normen uit het Nationaal Bestuursakkoord Water"* (studie Wateropgave), september 2005.
- [13] Arcadis i.o.v. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Waterkwaliteitsspoor Oudewater"*, juli 2005.
- [14] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Jaarverslag Waterkwaliteit 2004"*, mei 2005.
- [15] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Baggerprogramma 2001 - 2015"*, september 2004.
- [16] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Waterbeheersplan 2003 - 2007"*, oktober 2003.
- [17] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Emissiebeheerplan 2003-2007"*, februari 2003.
- [18] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Beleidsplan Waterkeringen"*, januari 2003.
- [19] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Waterstructuurvisie Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden"* (hoofdrapport en achtergronddocument), september 2002.
- [20] Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"De Keur"*, 1996.

Provincie Utrecht

- [21] Provincie Utrecht i.s.m. gemeente Montfoort en Oudewater, Stichting Landgoed Linschoten en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *"Startdocument Project Linschoterwaard"*, april 2005.
- [22] Bestuurlijke initiatiefgroep "Spiegelproject Dotterlandschap" (Provincie Utrecht, HDSR, RWS-Directie Utrecht, Habiforum), *"Spiegelproject Dotterlandschap, de tussenbalans"*, november 2004.
- [23] Gemeenten Lopik, Montfoort, Oudewater, Provincie Utrecht, *"Strategisch gebiedspersectief Groene Hart Zuidoost"*, 2000.
- [24] Gedeputeerde Staten van Provincie Zuid-Holland en Utrecht, *"Landinrichtingsplan Driebruggen"* (o.a. Oudewater, Montfoort), augustus 1990.

Diversen

- [25] Rijksoverheid, *"Wetsvoorstel en Memorie van Toelichting Wijziging van de Gemeentewet, de Wet op de waterhuishouding en de Wet milieubeheer in verband met de introductie van zorgplichten van gemeenten voor het afvloeiend hemelwater en het grondwater, alsmede verduidelijking van de zorgplicht voor het afvalwater, en aanpassing van het bijbehorende bekostigingsinstrument (verankering en bekostiging van gemeentelijkewatertaken)"*, juni 2006.
- [26] Brons Partners i.o.v. Lopik, Oudewater en Montfoort, *"Landschapontwikkelingsplan De Groene Driehoek"* (LOP, 2035), november 2005.

- [27] Brons Partners i.o.v. Lopik, Oudewater en Montfoort, *“Uitvoeringprogramma Landschapontwikkelingsplan De Groene Driehoek”* (2015), oktober 2005.
- [28] KuipersCompagnons en DHV i.o.v. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Rijkswaterstaat - directie Utrecht, provincies Utrecht en Zuid-Holland Gemeenten IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Vlist, *“Integraal ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel, meer dan water”*, oktober 2005.
- [29] KuipersCompagnons en DHV i.o.v. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Rijkswaterstaat - directie Utrecht, provincies Utrecht en Zuid-Holland Gemeenten IJsselstein, Montfoort, Oudewater en Vlist, *“Inspraaknota Integraal ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel, meer dan water”*, juni 2005.
- [30] Bouwwijzer i.o.v. provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, *“Verslag Startbijeenkomst Water Oudewater, Lopik en Montfoort”*, september 2005.
- [31] Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West, *“Karakterisering deelstroomgebied Rijn-West”*, december 2004.
- [32] Rijk, Provincies, Samenwerkingsverband Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW), *“Nationaal Bestuursakkoord Water”*, juli 2003.
- [33] Vista i.o.v. Stichting tot Behoud van het Landgoed Linschoten *“Ruimtelijk plan Landgoed Linschoten”*, 2000.

Bijlagen

Bijlage A - Afkortingen en begrippen	51
Bijlage B - Projectorganisatie	57
Bijlage C - Beleidskader	59
Bijlage D - Fotoverslag workshop	67
Bijlage E - Kaartoverzicht	73

Bijlage A – Afkortingen en begrippen

Afkortingen

DWA	Droogweerafvoer
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EVZ	Ecologische verbindingzone
GCT	Goede chemische toestand
GEP	Gewenst ecologisch potentieel (streefbeeld KRW)
GET	Gewenst ecologische toestand (streefbeeld KRW)
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
HDSR	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
IBA	Individuele Behandelingsinstallatie voor Afvalwater
KRW	Kaderrichtlijn water
LOP	Landschapontwikkelingsplan De Groene Driehoek
MTR	Maximaal Toelaatbaar Risico (waterkwaliteitsnorm NW4)
NAP	Nieuw Amsterdams peil
NBW	Nationaal bestuursakkoord water
NW4	Vierde Nota Waterhuishouding
OLM	gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort
PG	Projectgroep Projectgroep Waterplan Oudewater - Lopik - Montfoort
PU	Provincie Utrecht
RO	Ruimtelijke ordening
rwzi	rioolwaterzuiveringsinstallatie
SG	Stuurgroep Stuurgroep Waterplan Oudewater - Lopik - Montfoort
VR	Verwaarloosbaar Risico (waterkwaliteitsnorm NW4)
WKS	Waterkwaliteitsspoor

Begrippen

Basisinspanning

In het Europees Rijnverdrag is afgesproken om de vuilemissie naar oppervlaktewateren met 50% te verminderen. In Nederland is hiertoe de zogenaamde basisinspanning geïntroduceerd, die inhoudt dat zowel waterschappen (via effluent van rwzi's) als gemeenten (via overstorten) hun lozingen met 50% reduceren. De inspanning voor gemeenten wordt veelal opgenomen in de WVO-vergunning voor de lozingswerken (overstorten).

Bij de basisinspanning gaat het om de totale jaarlijkse vuilvracht van effluentlozingen en overstortingen. Dit is vertaald in de eis dat gemengde rioolstelsels zich qua vuilemissie moeten gedragen als een referentiestelsel met 7 mm berging plus 2 mm in randvoorzieningen. Onlangs is, onder de term "eenduidige basisinspanning", de technische eis vertaald in een vuilvracht per bruto hectare.

Voor de emissiereductie is in Nederland gekozen voor een tweesporenaanpak. De basisinspanning wordt veelal gezien als (de eerste) stap op weg naar de gewenste waterkwaliteit. De basisinspanning maakt echter geen onderscheid in de functie en/of ontvangstcapaciteit van het ontvangende oppervlaktewater. Het reduceren van de vuilemissie ongeacht de effecten op de waterkwaliteit kan leiden tot suboptimalisatie. Technisch gezien is het daarom te prefereren om maatregelen direct af te stemmen op het waterkwaliteitsspoor (tweede spoor), waarbij verdergaande maatregelen worden getroffen gericht op het bereiken van de gewenste waterkwaliteit.

Boezem

Een stelsel van waterlopen (weteringen) die met elkaar in open verbinding staan en waarop het water van lager gelegen polders wordt uitgeslagen. Tevens kan het boezemstelsel dienen voor tijdelijke berging en lozing op het buitenwater.

Boringsvrije zone

In het studiegebied bevinden zich waterwinningen ten noorden en westen van Montfoort en even ten noordwesten van Lopik. Voor alle waterwinningen geldt een zogenaamde boringsvrije zone (conform Besluit boringen en funderingen). Binnen de boringsvrije zone stelt de provincie regels aan het maken van boorputten, grond- en funderingswerken op een diepte van 10 meter of meer.

Ecologische verbindingszone (EVZ)

Een ecologische verbindingszone is een corridor waarlangs flora en fauna zich kunnen verspreiden. De inrichting van de EVZ is afgestemd op de leefomgeving van bepaalde dieren. Hiervoor zijn verschillende modellen gedefinieerd, die zijn genoemd naar indicatorsoorten das, winde, ijsvogelvlinder, vuurvlinder, rietzanger, hagedis en kamsalamander. Aan ieder model zijn eisen verbonden zoals minimale breedte, benodigde begroeiing, toegestane onderbrekingen en barrières, etc. Sommige verbindingszones maken deel uit van de ecologische hoofdstructuur (EHS). In deze structuur zijn de hoofdverbindingen vastgelegd op landelijk niveau.

Grondwaterbeschermingsgebied

Voor de winning ten noorden van Montfoort is naast een boringsvrije zone een grondwaterbeschermingsgebied van kracht. In dit beschermingsgebied zijn extra regels van kracht om grondwaterverontreiniging te voorkomen. Deze regels zijn aanvullend op het algemeen geldende beschermingsniveau rond winningen.

Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Het GRP is een wettelijke verplicht plan waarin het rioleringsbeleid van de gemeente is vastgelegd. Het GRP wordt opgesteld door de gemeente in overleg met waterschap, provincie en de inspecteur volksgezondheid van VROM.

Kernzone

Begrip uit de Keur^B voor waterkeringen. De kernzone bestaat uit de kruin, de wederzijdse taluds, de bermen tot de bodem van de eventueel naastliggende watergangen en de daarin of daaraan aangebrachte werken.

Keur

Verordening die bestaat uit een aantal gebods- en verbodsbepalingen, die ten doel hebben het waterschap een handvat te bieden om de opgedragen taken binnen het beheergebied zo optimaal mogelijk te laten uitvoeren. Zo is in de Keur voor de kernzone van primaire waterkeringen een absoluut verbod voor bebouwing opgenomen.

Overstort

Een overstort is een nooduitlaat van een rioolstelsel. Overstorten treden in werking als de capaciteit van het rioolstelsel onvoldoende is om alle neerslag te verwerken (zie overstorting^B).

Overstorting

Bij een overstorting wordt water vanuit de riolering (door overbelasting van de riolering) direct op oppervlaktewater geloosd, zonder zuivering in een rwzi. Overstortingen kunnen beperkt worden door de bergingscapaciteit en afvoercapaciteit van het rioolstelsel te vergroten of door het rioolstelsel minder te belasten (bijvoorbeeld door geen schoon regenwater in de riolering te laten stromen).

Primaire waterkering

Primaire waterkeringen zijn bij wet aangewezen (Wet op de waterkeringen). Er wordt onderscheid gemaakt tussen direct en niet-direct kerende waterkeringen. In het studiegebied betreft het de Lek (direct waterkerend) en de Hollandse IJssel (niet direct waterkerend). Primaire waterkeringen dienen het daarbinnen gelegen dijkkringgebied bescherming te bieden tegen overstrooming door buitenwater.

De Minister draagt zorg voor de totstandkoming en verkrijgbaarstelling van technische leidraden voor het ontwerp. Deze zijn nog niet bekend. Daarom worden de niet-direct kerende primaire waterkeringen vooralsnog op hoofdlijnen behandeld als zijnde secundaire waterkeringen. Als de afmetingen voor de niet-direct kerende primaire waterkeringen bekend zijn binnen het waterschap, dan wordt het beleid voor deze keringen opnieuw bekeken en opgesteld.

Elk jaar moeten de primaire keringen minimaal drie maal worden geïnspecteerd. Deze inspectieronden vinden doorgaans plaats in april, juli (met de schouw) en oktober. Tijdens deze rondes worden (eventuele) gebreken van de kering vastgesteld.

Secundaire waterkering

Waterkering (anders dan een primaire kering), die direct dan wel indirect bescherming biedt tegen instroming van boezemwater of vreemdwater. Tot de secundaire waterkeringen worden de volgende keringen gerekend:

- Waterkeringen die liggen langs boezemwateren;
- Zomerkaden, dit zijn de keringen die liggen tussen de primaire waterkeringen en het zomerbed van de rivier;
- Omringkaden, dit zijn de kaden die om delen van het waterschap liggen en water van andere waterkwantiteitsbeheerders keren;
- Overige kaden die bij falen een risico vormen voor de veiligheid en waarbij materiële of financiële schade optreedt.

Elk jaar moeten de secundaire keringen minimaal twee maal worden geïnspecteerd. Deze inspectieronden vinden doorgaans plaats in april en oktober. Tijdens deze rondes worden (eventuele) gebreken van de kering vastgesteld.

Stoepsloot

Stoepsloten liggen parallel aan de boezem halverwege de boezemkade. Het slootpeil ligt tussen het boezempeil en het polderpeil in. De sloot zorgt voor een lokaal verhoogde grondwaterstand om de fundering van dijkhuizen te beschermen. De stoepsloten worden door inlaat van boezemwater op peil gehouden. De inlaten zijn veelal particulier.

Tertiaire waterkering

Waterkering die dient voor de handhaving van de waterstand in het betreffende peilgebied.

Verloren berging

Verloren berging is het verlies aan nuttige rioolinhoud door verzakking van leidingen en/of putten, een te hoog uitslagpunt van een gemaal, onjuiste aansluithoogte en/of tegenschot van de leidingen. Hierdoor komt een deel van het afvalwater niet onder vrijverval tot afstroming, waardoor stagnant (stilstaand) water optreedt. Dit stagnante water bewerkstelligt overmatige aanrotting en afzetting van bezinkbaar materiaal. De kans bestaat dat gedurende perioden van (hevige) neerslag dit bezonken slib wordt opgewoeld en via de overstorten in het oppervlaktewater terechtkomt.

Waterketen

De waterketen betreft het menselijk gebruik van water. Hierbij wordt water uit het watersysteem^B onttrokken (waterwinning) en gedistribueerd onder de gebruikers. Na gebruik wordt het afvalwater ingezameld en getransporteerd (riolering), gezuiverd (rwzi) en weer geloosd op oppervlaktewater (watersysteem).

Waterkwaliteitsspoor

Bij het verminderen van de vuilemissie door riooloverstortingen wordt een tweesporen aanpak gehanteerd. Het eerste spoor is de basisinspanning B. Het tweede spoor is het waterkwaliteitsspoor (WKS). Het WKS maakt onderscheid in de functie en/of ontvangstcapaciteit van het ontvangende oppervlaktewater. Daarbij is de benodigde vermindering van de vuilemissie afhankelijk van de gewenste waterkwaliteit.

Bij het waterkwaliteitsspoor wordt niet alleen naar puntbelastingen (zoals riooloverstorten) gekeken, maar ook naar diffuse bronnen (zoals verkeer, landbouw en bouwmaterialen). Verder is een breed scala aan maatregelen mogelijk, zoals rioleringsmaatregelen, inrichting en beheer van het oppervlaktewater.

Watersysteem

Het watersysteem is het natuurlijke systeem van water in onze leefomgeving. Het omvat de oppervlaktewateren (beken, rivieren, meren, etc. inclusief oevers en waterbodems) en het grondwater (het ondiep of freatische grondwater en het diepe grondwater).

Watertoets

“De watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten.” (bron: Bestuurlijke notitie watertoets, 2001).

Sinds 1 november 2003 is de watertoets wettelijk verankerd in de ruimtelijke ordening (zie Besluit 294 van 3 juli 2003 tot wijziging van het besluit op de ruimtelijke ordening van 1985 en Besluit 327 van 13 augustus 2003 tot inwerkingtreding met ingang van 1 november 2003).

Bijlage B – Projectorganisatie

Voor het opstellen van een eventueel waterplan is een tijdelijke projectorganisatie opgezet bestaande uit een stuurgroep en projectgroep. De projectgroep is op ad hoc basis bijgestaan door deskundigen van de gemeenten en het waterschap. Hieronder volgen de samenstelling en betrokkenheid van de verschillende groepen.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden vervult de trekkerrol van het waterplanproces.

Stuurgroep

Het waterplan wordt (be)geleid door de stuurgroep. De stuurgroep is op de volgende momenten betrokken (geweest):

- *Startbijeenkomst Water* (29 september 2005): Oriëntatie op een gezamenlijk waterplan en mogelijke werkwijzen (samen met de projectgroep).
- *Stuurgroepoverleg* (september/oktober 2006): Bespreken resultaat quick scan waterplan (nut en noodzaak) en maken keuze over vervolgtraject.

De stuurgroep heeft de volgende leden:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Oudewater	dhr. W.F.E. Smelik	wethouder
	dhr. A. Versluis	sectorhoofd Beheer Openbare Ruimte
Gemeente Lopik	mw. G. Spelt	wethouder
	dhr. H. Teeuwen	sectorhoofd Grondgebied
Gemeente Montfoort	dhr. J.H.W.M. Vinkenburg	wethouder
	dhr. J. Mooijman	hoofd afd. ruimtelijk beheer
HDSR	dhr. A.W. Versteeg	hoogheemraad Dagelijks Bestuur
	dhr. H. Bousema	hoofd afd. Waterketen en Emissies

Projectgroep

De projectgroep is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle werkzaamheden voor de planvorming. De projectgroep is op de volgende momenten betrokken (geweest):

- *Startbijeenkomst Water* (september 2005): Oriëntatie op een gezamenlijk waterplan en mogelijke werkwijzen (samen met de stuurgroep);
- *Projectgroepoverleg* (februari 2006): Bespreken aanpak om nut en noodzaak van een waterplan te inventariseren (quickscan).
- *Interviews* (juni/juli 2006): Inventariseren kansen en knelpunten per organisatie;
- *Werkbijeenkomst* (juli 2006): inventariseren argumenten voor een gezamenlijk waterplan a.d.h.v. waterthema's uit de interviews;
- *Projectgroepoverleg* (september 2006): (Voor)bespreken resultaat quick scan studie ter voorbereiding op het stuurgroepoverleg;
- *Stuurgroepoverleg* (oktober/november 2006): Bespreken resultaat quick scan waterplan (nut en noodzaak) en maken keuze over vervolgtraject.

De projectgroep bestaat uit de volgende leden:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Oudewater	dhr. M. de Groot	mdw. civiele techniek
	dhr. D. Verhoeven	mdw. civiele techniek
Gemeente Lopik	dhr. K. de Leeuw	mdw. natuur & landschap
Gemeente Montfoort	dhr. J. Mooijman	mdw. riolering
HDSR	dhr. M. Jongens	mdw. stedelijk water (pl wp OLM)
	dhr. G. Boelhouwer	mdw. waterplannen en RO
Provincie Utrecht	dhr. M. Mobach	mdw. stedelijk water

Voor de interviews en de workshop is de projectgroep aangevuld met deskundigen van gemeenten en waterschap. Onderstaand overzicht toont de genodigden en hun deelname:

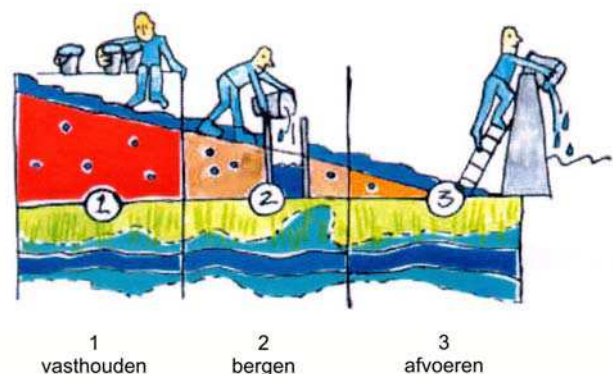
Organisatie	Naam	Functie	inter- view	work- shop
Gemeente Oudewater	dhr. M. de Groot	mdw. civiele techniek / PG-lid	ja	ja
	dhr. D. Verhoeven	mdw. civiele techniek / PG-lid	ja	ja
	dhr. T. Hoyng	mdw. civiele techniek	ja	ja
	dhr. F. Herrman	mdw. ruimtelijke ontwikkeling	ja	nee
	dhr. A. de Boer	mdw. ruimtelijke ontwikkeling	ja	nee
	mw. F. Steenbergen	mdw. groen en landschap	ja	ja
Gemeente Lopik	dhr. K. de Leeuw	mdw. natuur & landschap / PG-lid	ja	ja
	dhr. L. Knopper	hoofd bureau infrastr. & gem. werken	nee	nee
	dhr. R. Gerritsen	mdw. ruimtelijke ontwikkeling	ja	nee
	dhr. R. Woering	mdw. riolering	ja	ja
Gemeente Montfoort	dhr. J. Mooijman	mdw. riolering / PG-lid	ja	ja
	dhr. M. van Gastel	?	nee	nee
	dhr. J. van Beek	mdw. wegen en kunstwerken	ja	nee
	mw. S. Ouwerkerk	mdw. ruimtelijke ontwikkeling	nee	nee
	dhr. K. Bontje	mdw. riolering	nee	nee
	dhr. M. Giltay	mdw. groen	ja	nee
	dhr. H. Dronkert	mdw. baggeren	ja	nee
	dhr. M. Jongens	mdw. stedelijk water / PG-lid	ja	ja
HDSR	dhr. G. Boelhouwer	mdw. waterplannen, RO / PG-lid	nee	ja
	dhr. A. Koerhuis	gebiedsbeheerder	nee	ja
	dhr. W. van Kleef	gebiedsbeheerder	ja	ja
	mw. J. van Zuijlen	mdw. ecologie	nee	ja
	dhr. R. Bronda	mdw. waterketen	ja	ja
	mw. T. Do	mdw. emissies/riolering	nee	nee
	dhr. H. van Rooijen	mdw. ecohydrologie	nee	ja
	dhr. M. Jongens	mdw. stedelijk water / PG-lid	ja	ja
Provincie Utrecht	dhr. M. Mobach	mdw. stedelijk water / PG-lid	nee	ja

Bijlage C – Beleidskader

Het lokale waterbeleid staat niet op zichzelf, maar is een uitwerking van landelijk en regionaal beleid. Bovendien dient nieuw gemeentelijk beleid afgestemd te zijn op bestaand lokaal beleid. Deze bijlage geeft een overzicht van de relevante beleidsnota's en wetten op nationaal, regionaal en lokaal niveau.

Nationale beleidsnota's en wetten

- Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)**
 Het NBW is een akkoord tussen de rijksoverheid, de provincies (IPO), de waterschappen (UvW) en de gemeenten (VNG) over de uitvoering van het waterbeleid in de 21e eeuw (WB21). De kern van het beleid is dat veranderingen in het waterbeheer nodig zijn om wateroverlast en watertekorten te voorkomen. Dit met het oog op de verwachte zeespiegelstijging, bodemdaling en klimaatverandering. Uitgangspunt is het "niet afwentelen", hetgeen tot uitdrukking komt in de waterkwantiteitstrits "vasthouden-bergen-afvoeren" en de waterkwaliteitstrits "schoonhouden-scheiden-zuiveren" (zie paragraaf 3.2).
- Kaderrichtlijn Water (KRW)**
 De KRW is een Europese richtlijn om het water in de Europese Unie te beschermen en duurzaam gebruik te bevorderen. De KRW gaat uit van een stroomgebiedsbenadering, waarbij chemische en ecologische kwaliteitsdoelen worden gesteld. De gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort liggen in het stroomgebied van de Rijn en wordt gerekend tot het deelstroomgebied Rijn-West. De KRW houdt een resultaatverplichting in per 2015. Dit moet nog in Nederlandse regelgeving worden vertaald, hetgeen onder andere zal gebeuren middels stroomgebiedbeheersplannen die de waterschappen in 2009 moeten hebben opgesteld.
- Nota Waterhuishouding (NW4)**
 In de NW4 staat het waterbeleid van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voor de periode 1998-2006. Het beleid is gericht op veiligheid en gezonde en veerkrachtige watersystemen. De NW4 streeft naar een gezamenlijke visie op het waterbeleid en doorvertaling daarvan naar bestemmingsplannen en waterbeheersplannen. Verder zijn onder andere ambitieuze doelen opgenomen voor het afkoppelen van verhard oppervlak in stedelijk gebied.
- Nota Ruimte (5e nota RO)**
 In april 2004 heeft het kabinet deel 3 van de Nota Ruimte uitgebracht. De nota beschrijft het beleid van het Ministerie van VROM voor de ruimtelijke ontwikkeling in Nederland tot 2030. Water wordt gezien als "structurerend principe" en een integraal onderdeel van de ruimtelijke planvorming. Concreet betekent dit dat bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening moet worden gehouden met het aspect water.

- *Besluit op de Ruimtelijke Ordening en de Watertoets*
De watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Sinds november 2003 is de watertoets wettelijk verankerd.
- *Milieubeleidsplan*
In het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP4) zijn doelen opgenomen ten aanzien van de beschikbaarheid van schoon (drink)water en risico's voor de volksgezondheid. Verder wordt ingegaan op waterverontreiniging door diffuse bronnen. Het milieubeleidsplan van Provincie Utrecht stelt dat de verontreiniging door diffuse bronnen in 2010 moet voldoen aan het maximaal toelaatbaar risico (MTR) voor de waterkwaliteit.
- *Wetten*
Bevoegdheden, verordeningen en vergunningen met betrekking tot water zijn gebaseerd op diverse wetten. Voor het waterbeheer zijn onder andere van belang: de Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO), de Wet Milieubeheer (WM), de Wet bodembescherming (WBB), de Gemeentewet, de Waterschapswet en de Waterleidingwet.

Regionale beleidsnota's

- *Waterhuishoudingsplan Provincie Utrecht (2004-2010)*
In het waterhuishoudingsplan is het provinciaal beleid functie-, thema- en gebiedsgericht uitgewerkt voor de periode tot 2010. Hoofddoel van het plan luidt: "Het hebben en in stand houden van veilig en woonbaar land. De provincie Utrecht streeft naar gezonde en veerkrachtige watersystemen en een duurzaam gebruik van water voor mens en natuur.

Het gebiedsgericht beleid betreft voor het studiegebied ondermeer:

- Vergroten waterbergingscapaciteit
Hollandse IJssel in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie (i.h.k.v. ontwikkelingsvisie Gekanaliseerde Hollandse IJssel);
- Verkennen van mogelijkheden om in het gebied tussen de Hollandse IJssel en de Oude Rijn een aantal projecten uit te voeren gericht op meervoudig ruimtegebruik met de wateropgave als vertrekpunt (vervolg spiegelproject Dotterlandschap)
- *Strategische gebiedsperspectief Groene Hart Zuidoost*
Dit integraal gebiedsperspectief is opgesteld door de gemeenten Lopik, Montfoort en Oudewater in samenwerking met provincie Utrecht. Het perspectief geeft een beeld van de autonome en gewenste ontwikkeling van het gebied. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de waterhuishouding en het milieu. Belangrijke

Doelen per thema:

- **Veiligheid:** Afdoende bescherming tegen hoog water; het land is veilig.
- **Waterkwantiteit:** Een woonbaar land; de verwerking van regenwater is afdoende.
- **Waterkwaliteit en ecologie:** Gezonde en veerkrachtige watersystemen.
- **Stedelijk waterbeheer en waterketen:** Duurzaamheid in de keten; water wordt op verantwoorde wijze gebruikt.
- **Water en ruimte:** Water als ordenend principe voor het ruimtegebruik
- **Vaarwegen:** Bevaarbare waterwegen die voldoen aan hun economische en recreatieve transportfunctie
- **Organisatie waterbeheer:** Adequaat functionerende waterschappen

onderwerpen zijn: verweving landbouw en natuur, de wateropgave (vernatting) en droogtebestrijding, vergroten afvoercapaciteit Lek, grondwaterbeschermingsgebieden rond de waterwinningen Lopik en Montfoort en de verontreinigde waterbodems van de Hollandse IJssel en de Lopikerwetering.

- *Waterstructuurvisie HDSR*

Om te komen tot robuuste, meer zelfvoorzienende en veerkrachtige watersystemen heeft HDSR in haar waterstructuurvisie drie strategieën uitgewerkt (zie tekstkader). Voor het studiegebied stelt de visie een gele en blauwe strategie voor, mede gelet op de weinig dynamische landbouw. In het veengebied en de Lopikerwaard wordt voor zover mogelijk ingezet op de groene strategie (benutten van kansen).

Benodigde ingrepen zijn o.a. scheiden van schoon- en vuilwaterstromen, realiseren van waterberging rond stedelijk gebied, afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering, vergroten waterbergend vermogen door meer open water en flexibel peilbeheer, uitbreiden boezemcapaciteit Hollandse IJssel en beperken bodemdaling door aangepast peilbeheer. Bij Lopikerkapel zou een inlaatpunt met natuurlijke zuivering van het Lekwater kunnen komen. Er zijn drie zoekgebieden voor drinkwaterwinning in de Lopikerwaard aangewezen. Ook zijn zoekgebieden benoemd voor de retentie van water in de polders bij maalstops. Deze zoekgebieden liggen ten noorden van de Lange Linschoten, bij Hoenkoop, bij Polsbroekerdam en tussen Lopik en Cabauw.

Strategieën HDSR

Blaue strategie

Tijdelijk bergen van neerslag om wateroverlast en watertekort te voorkomen, effect- en brongerichte aanpak waterkwaliteit, afstemmen grondgebruik en waterbeheer.

Gele strategie

Optimale waterbeheersing met techniek, effectgerichte en zuiveringstechnische aanpak waterkwaliteit, aanpassen watersysteem aan grondgebruik.

Groene strategie

Dynamisch waterbeheer, brongerichte aanpak waterkwaliteit, grondgebruiksfuncties passen zich aan natuurlijke dynamiek.

- *Waterbeheersplan 2003-2007 (HDSR)*

Doelstellingen HDSR

Met onderstaande doelstellingen streeft HDSR naar robuuste, meer zelfvoorzienende en veerkrachtige watersystemen:

- Garanderen gewenste veiligheidsniveau tegen overstromingen en wateroverlast;
- Realiseren goede waterkwaliteit;
- Herstellen ecohydrologische variatie;
- Realiseren goede gebruiksmogelijkheden voor verschillende maatschappelijke functies;
- Tegengaan van de bodemdaling;
- Behouden of versterken landschappelijke betekenis van water.

Het waterbeheersplan beschrijft op hoofdlijnen de belangrijkste maatregelen die HDSR in de periode 2003-2007 voorziet. Daarnaast geeft het plan doorzicht op de periode tot 2015. De maatregelen 2003-2007 zijn gebaseerd op nevenstaande doelstellingen (zie tekstkader). Belangrijke thema's zijn veiligheid, water en ruimtelijke ordening, inrichting en beheer, emissies en waterketen en verdroging.

Naast deze thema's omvat het plan gebiedgericht beleid. Voor regio West (waarin de gemeenten Oudewater, Lopik en Montfoort liggen) ligt de nadruk op:

- Verminderen van wateroverlast (o.a. door realiseren piekberging);
- Terugdringen van bodemdaling in veengebieden.

Door voor een groot deel van dit gebied nieuwe peilbesluiten op te stellen, wordt getracht de watervoorziening zo goed mogelijk af te stemmen op het grondgebruik, rekening houdend met de bodemdaling en de gebruiksfuncties.

- *Emissiebeheerplan 2003-2007 (HDSR)*
Het emissiebeheersplan geeft een overzicht van de inspanning die het waterschap levert om de emissies naar oppervlaktewater terug te dringen. Het plan vormt een uitwerking van acties in het waterbeheersplan om de minimaal vereiste fysisch chemische waterkwaliteit (MTR-norm) te realiseren. Per broncategorie wordt een aanpak beschreven voor huishoudens, waterbouw, scheepvaart, landbouw, verkeer, bouwmaterialen, onkruidbestrijding (buiten landbouw) en atmosferische depositie. Het emissiebeheersplan is in eerste instantie bedoeld als werkdocument voor HDSR. Daarnaast informeert het document derden over de wijze waarop HDSR haar MTR-inspanningsverplichting wil invullen.
- *Strategie diffuse bronnen in stedelijk gebied, Leidraad voor planvorming (HDSR)*
Deze notitie beschrijft de strategie voor de bestrijding van diffuse bronnen in de stad en is opgesteld voor de medewerkers die zich bezighouden met het opstellen van gemeentelijke waterplannen en het uitvoeren van de watertoets. De strategie richt zich op bouwmatalen, beheer en onderhoud openbare ruimte en het verkeer en zet in op drie sporen, te weten communicatie, juridisch afdwingen en (financieel) stimuleren.
- *Rapportage toetsing wateroverlast beheersgebied HDSR*
Het rapport beschrijft in hoeverre het regionale watersysteem “op orde is” ten aanzien van wateroverlast. De toetsing geeft een verdere onderbouwing bij het knelpuntenoverzicht uit de Waterstructuurvisie (2002) en de zoekgebieden voor waterberging uit de Stroomgebiedsvisie Amstelland (2002). Daarnaast geeft het rapport inzicht in de oplossingsrichtingen en de ruimtelijke en financiële consequenties hiervan.
Binnen het studiegebied worden de volgende knelpunten geconstateerd:
 - Oude Rijn: polders Ruige Weide, Papekop en Diemerkop, Snelrewaard;
 - Boezem Oude Rijn: Lange Linschoten, Dubbele Wiericke, Oude Rijn (oost), Kromwijkerwetering en Jaap Bijzerwetering;
 - Lopikerwaard: polder Lopikerkapel.
- *Spiegelproject Dotterlandschap en Project Linschoterwaard*
Het project Linschoterwaard is een van de vervolgprojecten van het “Spiegelproject Dotterlandschap”. Binnen het spiegelproject zijn de mogelijkheden verkend van meervoudig ruimtegebruik met water in het gebied tussen Utrecht en Gouda tussen de Oude/Leidse Rijn en de Hollandse IJssel. In het startdocument Project Linschoterwaard zijn door de samenwerkende organisaties (gemeente Montfoort, Oudewater, Stichting Landgoed Linschoten, HDSR en provincie) projecten benoemd die in de periode 2005-2010 moeten bijdragen aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en het opheffen van waterknelpunten. Deelprojecten met wateraspecten zijn:
 - Realiseren EVZ^B en nieuwe natuur bestaande uit o.a. brede natuurvriendelijke oevers tussen de Hollandse IJssel en Landgoed Linschoten;
 - Vergroten boezem(capaciteit) Woerden waarmee de frequentie van maalstops wordt teruggebracht.

- *Integraal ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel (IOP)*

Het integraal ontwikkelingsperspectief is opgesteld door de gemeenten Montfoort, Oudewater, Vlist en IJsselstein, HDSR, de provincies Utrecht en Zuid-Holland en Rijkswaterstaat. Het perspectief voor de gekanaliseerde Hollandse IJssel (inclusief waterkeringen en uiterwaarden) bestaat uit een samenhangende visie voor 2020 op waterbeheer, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, recreëren en natuur.

De uitvoeringsstrategie volgt twee lijnen:

- Passief: Toetsen nieuwe ontwikkelingen, initiatieven en projecten aan het IOP en zonodig aanreiken van randvoorwaarden;
- Actief: Door het samen in gang zetten van integrale uitvoeringsprojecten en het inbrengen van de IOP-doelstellingen bij beleidvorming.

Het IOP onderscheidt drie uitvoeringsprojecten, zes ontwikkelingsgebieden en twee zoekgebieden.

Doelstellingen IOP

- Verbeteren ruimtelijke, landschappelijke en cultuurhistorische gebiedskwaliteit;
- Zoveel mogelijk behouden en ontwikkelen van sterke en duurzame landbouw;
- Benutten rivierpotenties voor verbetering woon- en bedrijfsklimaat;
- Op orde brengen rivier zodat duurzaam waterbeheer is gewaarborgd;
- Voorkomen wateroverlast en garanderen veiligheid tegen overstroming;
- Realiseren relevante delen EHS;
- Realiseren natuur en landschap buiten de EHS;
- Ontwikkelen water- en natuurgebonden recreatieve mogelijkheden.

Gemeentelijke beleidsnota's

- *Landschapsonwikkelingsplan De Groene Driehoek (LOP)*

Het LOP betreft het buitengebied van de gemeenten Oudewater, Montfoort en Lopik. Het plan geeft een visie op de ontwikkeling van het landschap voor de komende 30 jaar. Daarnaast omvat het LOP een uitvoeringsprogramma met samenwerkingsprojecten voor de komende 10 tot 15 jaar. De visie zet in op behoud en versterking van de streekeigen identiteit, verscheidenheid en beleefbaarheid van het landschap onder de voorwaarde dat een groot deel van het gebied levensvatbaar blijft voor landbouw en met name veeteelt. In het LOP wordt o.a. aandacht besteed aan de wateropgave.

- *Leefkwaliteitsplan Lopik (2004-2007)*

Het leefkwaliteitsplan gaat in op milieuverontreiniging (bodem, water en lucht), hinder en onveilige situaties. Speerpunten op het gebied van water zijn: het voorkomen van wateroverlast, het vasthouden van gebiedseigen water en het voorkomen van verontreiniging van grond- en oppervlaktewater. In het plan zijn de volgende beleidsdoelen voor water opgenomen:

- Opstellen waterkansen/-profielen voor alle ruimtelijke ontwikkelingsplannen;
- Ontwikkelen integraal waterbeleid;
- Actualiseren van alle milieuvergunningen op de lozingseisen;
- Initiëren van twee projecten bij bedrijven of huishoudens op het gebied van waterpreventie en/of hergebruik;
- Aansluiten van alle ongerioleerde percelen of zorgen voor een alternatief.

- *Milieuactieplan Montfoort (2004-2008)*

Het actieplan omvat het milieubeleid en de activiteiten van gemeente Montfoort voor de periode 2004-2008. Het plan is themagericht van insteek met een

gebiedgerichte doorkijk (koppeling met RO). Voor water zijn in het plan ondermeer de volgende acties en ambities opgenomen:

- Baggeren watergangen bebouwd gebied in de periode 2003-2012;
 - Afkoppelen verhard oppervlak van de riolering (vasthouden regenwater);
 - Aanpak diffuse bronnen (o.a. gebruik uitlogende bouwmaterialen en duurzaam tuinieren);
 - Stimuleren grijswatergebruik (campagne “Een ton voor water”)
 - Actieve voorlichting over waterbesparing en terugdringen waterverbruik gemeentelijke gebouwen;
 - Onderzoeken mogelijkheden waterberging i.h.k.v. project “Gekanaliseerde Hollandse IJssel en ontwikkelen uitvoeringsprogramma;
 - Participatie bij de realisatie van natuurvriendelijke oevers i.h.k.v. het Streekplan 2005-2015 en het natuurgebiedsplan Zuidwest Utrecht.
 - Zorgen dat ruimtelijke plannen voldoen aan de watertoets (tijdig betrekken waterschap).
- **Structuurvisie gemeente Oudewater**
De structuurvisie beschrijft op hoofdlijnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling voor het gehele grondgebied van gemeente Oudewater. De visie betreft zowel de korte/middellange termijn (tot ca 2015) als de lange termijn 2015-2025). De structuurvisie zal zijn neerslag met name vinden in stedenbouwkundige randvoorwaarden (projecten korte termijn) en bestemmingsplannen (lange termijn).
 - **GRP Oudewater (2005-2009)**
In het GRP Oudewater worden voor de periode 2005-2009 de volgende doelen voor de riolering gesteld:
 - Inzameling en transport van binnen de gemeente geproduceerd afvalwater;
 - Beperken vuiluitworp riolering naar oppervlaktewater;
 - Beperken vervuiling van bodem en grondwater door afvalwater;
 - Beperken wateroverlast;
 - Beperken andersoortige overlast;
 - Doelmatig beheer en goed gebruik van de riolering.De verbeteringsmaatregelen voor de komende planperiode richten zich met name op realisatie van de basisinspanning in samenhang met waterkwaliteitsspoor.
 - **GRP Montfoort (2005-2009)**
In het GRP Montfoort worden voor de periode 2005-2009 de volgende doelen voor de riolering gesteld:
 - Inzamelen van binnen de gemeente geproduceerd afvalwater;
 - Transport ingezameld afvalwater naar de rwzi;

Structuurvisie Oudewater - doelstellingen waterbeheer

- Goed functionerend watersysteem in alle jaargetijden vormt basis voor goed waterbeheer;
- Verbeteren ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit stroomgebied Hollandse IJssel;
- Benutten potenties Hollandse IJssel voor verbetering woon- en bedrijvenklimaat;
- Zodanig inrichten uiterwaarden Hollandse IJssel dat zij (ook) het gebiedseigen water kunnen bergen en afvoeren;
- Uiterwaarden Hollandse IJssel moeten in tijden van wateroverlast gebruikt kunnen worden als waterbergingsgebied.
- Ontwikkelen water- en natuurgebonden recreatieve mogelijkheden.
- Er zal een waterplan voor de gehele gemeente opgesteld worden waarin de wateropgave gekwantificeerd wordt.

- Voorkomen vuiluitworp naar het oppervlaktewater;
- Voorkomen vuiluitworp naar de bodem en het grondwater;
- Voorkomen overlast voor de gemeenschap (anders dan wateroverlast);
- Doelmatig beheer en goed gebruik van de riolering.

De verbeteringsmaatregelen voor de komende planperiode richten zich op het saneren van risicovolle overstorten en de realisatie van de basisinspanning in samenhang met waterkwaliteitsspoor.

- *GRP Lopik (2002-2011)*

In het GRP Montfoort worden voor de periode 2002-2011 de volgende doelen voor de riolering gesteld:

- Inzamelen van binnen de gemeente geproduceerd afvalwater;
- Inzameling van hemelwater dat niet mag of kan worden hergebruikt voor de lokale waterhuishouding;
- Transport van het ingezamelde water naar een geschikt lozingspunt;
- Voorkomen ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater;
- Voorkomen van overlast voor de omgeving.

De verbeteringsmaatregelen voor de komende planperiode richten zich met name op de sanering van de laatste 50 ongerioleerde panden in het buitengebied en realisatie van de basisinspanning in samenhang met het waterkwaliteitsspoor.

Bijlage D – Fotoverslag workshop

Op 12 juli 2006 is een werkbijeenkomst gehouden bij HDSR in Houten. Aan de bijeenkomst hebben de volgende mensen deelgenomen:

Organisatie	Naam	Functie
Gemeente Oudewater	dhr. M. de Groot	mdw. riolering
	dhr. D. Verhoeven	mdw. civiele techniek
	dhr. T. Hoyng	mdw. landinrichting
	mw. F. Steenberg	mdw. groen en landschap
Gemeente Lopik	dhr. K. de Leeuw	mdw. natuur & landschap
	dhr. R. Woering	mdw. riolering
Gemeente Montfoort	dhr. J. Mooijman	mdw. riolering
HDSR	dhr. M. Jongens	mdw. stedelijk water (pl wp OLM)
	dhr. G. Boelhouwer	mdw. waterplannen en RO
	dhr. A. Koerhuis	gebiedsbeheerder
	dhr. W. van Kleef	gebiedsbeheerder
	mw. J. van Zuijlen	mdw. ecologie
	dhr. R. Bronda	mdw. waterketen
	dhr. H. van Rooijen	mdw. ecohydrologie
Provincie Utrecht	dhr. M. Mobach	mdw. stedelijk water

Het **doel van de bijeenkomst** was argumenten boven tafel te krijgen die pleiten voor of tegen een (gezamenlijk) waterplan.

Voorafgaand aan de werkbijeenkomst zijn per organisatie interviews gehouden bij de gemeenten en het waterschap. In deze gesprekken kwamen de volgende waterthema's als gezamenlijk aandachtspunt naar voren:

- Grondwater(zorg)taak;
- Waterbergingsopgave (NBW);
- Kaderrichtlijn Water (KRW).

Deze **waterthema's** zijn tijdens de werkbijeenkomst op 12 juli **als kapstok** gebruikt om nut en noodzaak van een eventueel waterplan te bediscussiëren. Het resultaat van de themadiscussies is gepresenteerd op flip-overs. Deze flip-overs zijn op de volgende pagina's als fotoverslag opgenomen.

Grondwater(zorg)taak

- Grondwaterwinning effecten?? ^{+HYDRON} ^{uitzoeken}
 GRONDW KWALITEIT

* **Communicatie** over Grondwater zorg
 - cap + kosten voor gemeente ~~en~~ uitzoeken.
 - kwanten nodig?
 - Hoe bestuur informeren?
 - meer info nodig? **gebiedsgericht** kijken
 - afstemmen HDSR - Gemeenten (leenduidige comm.) → Binnen Buiten B.B.K.

↓
 2 - A4-tjes opnemen in het Waterplan ism HYDRON.

* **WE HEBBEN GEEN PROBLEMEN MET GRONDWATER**
 MAAR DIT MOETEN WE WEL COMMUNICEREN
 NAAR DE BURGER
 en dit bestuurlijk vastleggen

* **Maar:** wat doen we als burger gaat "pompen"?
 → Gem + HDSR afspreken
 naar riool?
 naar oppw?
 verbieden?

* **Aus meer kennis over grondw-systeem**
 voor lokale, onderwater en oppervlakt. - Reguleering - Gevolgen

FOLDER: **MOET JE WEL VOORLICHTEN??**
 EEN KWARTIERJE HET HUIS LUCHTEN
 krijg je een droger binnenklimaat
 Scheelt 10-15% **stookkosten!**

GRONDWATER ZORG

* **WATER ONDERIN DE FUNDERING VAN HUIZEN (KELDERS)**
 = Regenwater of Grondwater?

→ **WAT KAN DE GEMEENTE DOEN?**
 - HDSR behaart **waterpeil** → **grondwater**
 Gem. is **BEHEERDER** drainage?
 - Nieuwe wetgeving (2007) → **Directe** **Bodem** **drainage**
 Burger zelf verantwoordelijk voor afwatering?
 Gemeente plicht voor ontwatering

* **WAT IS DE MAATSCHAPPELIJKE SCHADE?**
 - Bouwtechnisch geen schade → **BETON** **HOUTEN** **VEREN**
 Dus we hoeven geen maatregelen te nemen!
 DRAINAGE ⇒ TERUGSTROMING **OPPERVLAKE-WATER!**
 COMMUNICEER NAAR BURGER

let op: **GEEN INSREPEN IN WATERPEIL EN IN STEDELIJK GEBIED** → **omdat de**

NIEUWE WET ONDERSCHIED 2007, 2008?? **DUURHAM WATER BE MEER** **(lex. peil)**
 - afvalwater
 - hemelwater
 - grondwater
 in nieuw GRP opnemen hoe je omgaat met 3-stromen
 "VERBREED RIOOLRECHT"

Kaderrichtlijn Water

KRW-Quick B ①

- geen beeld
 - Ecologisch (mechanisch, chemisch, biologisch)
- goede ecologische + chemische toestand
 - Wat is dat?
 - provisies
 - Rijn-rivierland
 - natuurgebied
- doelen KRW per gebied bepaald
 - gebied: vervald door roa in gemeente
 - schiedplannen
 - Gemeentelijke veran-woordelijkheden met
- WOB → inrichtingsplan
 - uitrijden merst
- baggeren
 - gemeentelijk + HDSR
- ecologische inrichting
 - landelijk gebied
- stedelijk gebied
 - landelijk gebied

Kwaliteit
- minimale voorsiening

Maatregelen B ②

- messiden / waling / waling / waling
- beplantingsmaatregelen
 - Landelijk
 - stedelijk
- DVO's
- baggeren
 - Landelijk
- beheer
 - doerspolitie
 - migratie
- opheffen barrières
 - kapitaal

Project HDSR
* ECO SCARV
- kwaliteit zit
- streefwaarden
- beleidsmaatregelen
- oude vaalstorten Hollandse Grond

LOP → in de buikgebied → inrichting

KRW → samenwerking binnen gemeente
- rioleringsplan
- open plan

→ R.O. → gemeentelijk + m.i.s. → onbekendheid met ex. in
+ HDSR - kwaliteit? gemeente - kwaliteit?

o) deels landelijk
o) deels stedelijk
o) deels watergebied

B KRW ③

Need/noodzaak plan samen

- behoefte aan beleid
 - baggeren af- en op
 - bestrijdingsmiddelen af- en op
 - opheffen barrières
- geografische samenwerking
 - LOP
 - HDSR → inrichtingsplan
 - ver- / wa- / waterplan (Lop, Rijn, etc.)
- organisatie samen
 - vanuit HDSR worden de gemeenten + HDSR in kaart
 - baggeren
- verland plan D
- moment behoudens
 - 2007 overleg doelen
 - en gebiedsplan
- te late NAW/afv
 - waterhuizing / waterplan
 - opheffen barrières
 - maatregelen taak van KRW → notitie KRW-taken

1:1
waterplan

B KRW-PLAN Waterplan ④

	samen		alleen	
noodzaak:	nee	nee	nee	ja
	NEE, HOEFT NIET			
mut:	LDSR	gem	HDSR	gem
	ja, verland	L: (ja) M: ja O: ja, hoofdelijk - HV - afvalwater	ja	L: nee M: ja O: ja - afvalwater

KRW-waterlichamen

Waterbergingsopgave

GROEP 3
WAAROM WATERPLAN
 ↳ PLAN VAN GEMEENTE & HDSP

- Wateropgave
 - Belanghebbenden
 - Conflict:
 - Agrariërs (HDSP)
 - Natuur + Stedelijk Water (gemeente)
 - Verschil in inzicht. (DAAROM EEN WATERPLAN DOORZIEN!)
 - gebruik aan communicatie.
 - wie doet wat.
 - wanneer actie.
 - wie moet wat.
- Plannen worden sectoraal (met oogkleppen) ontwikkeld. / Besoredeeld.

GROEP 3

- Makreie moet sturend zijn.

GROEP 3

- Makreie moet sturend zijn.
- Meer partijen → meer kennis / oren
- Gezamenlijk probleem → gezamenlijke Visie → gezamenlijke oplossing. (meest dekkende verantwoordelijkheid)

- Wateropgave (Berging)

- * winste / emotie
- * geld
- * functies
- * Communicatie.
- * emotie.

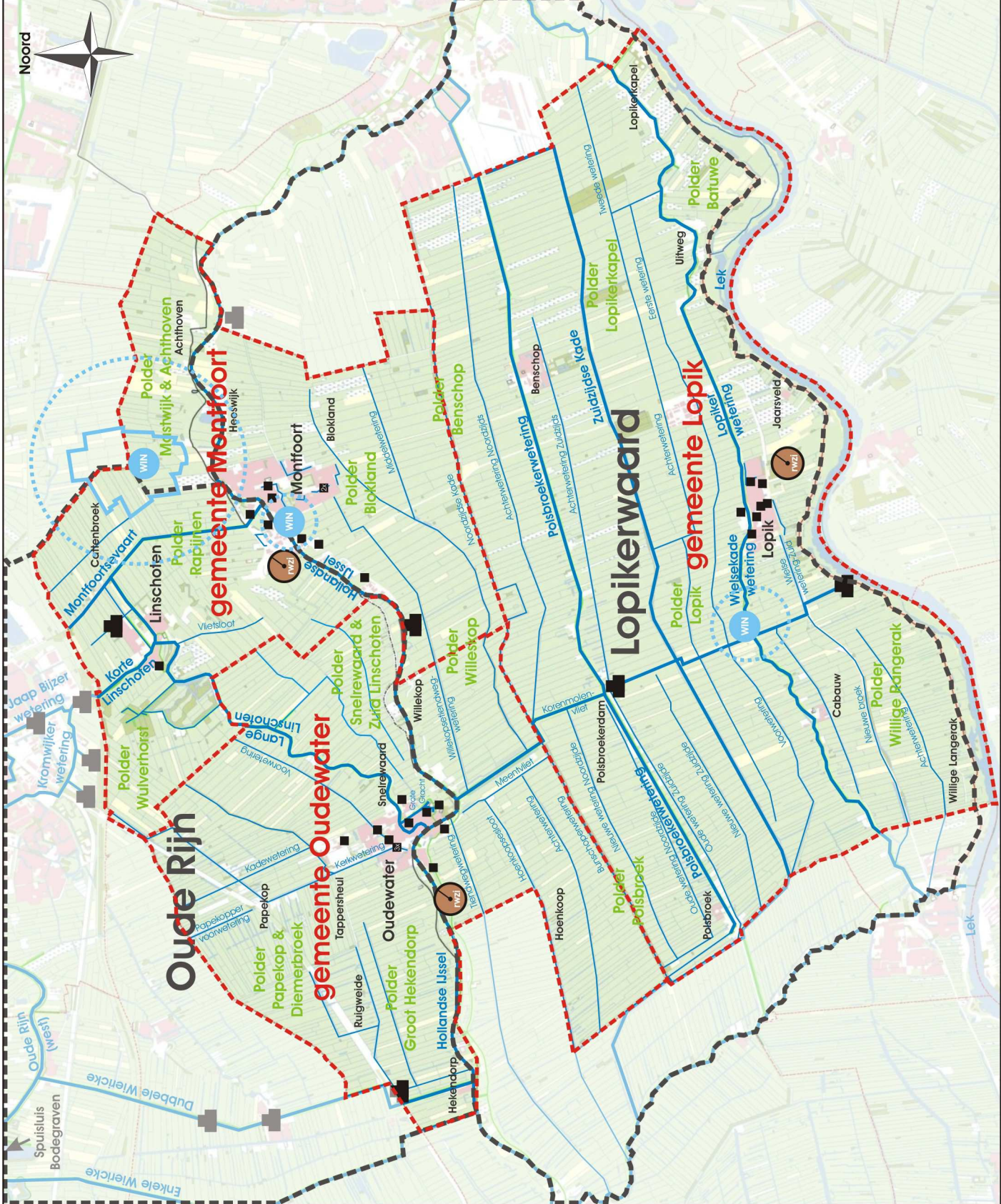
Spanningsveld

↑ DAAROM WATERPLAN! (groep 3)

↓ EEN COMMUNICATIE NAAR BURGERS

KORTE TERMIJN INVESTERING
 LANGE TERMIJN VOORDEEL

Bijlage E – Kaartoverzicht

Legenda

- Topografie
- gemeentegrens
- bebouwd gebied
- plaatsnaam
- naam dorp/gehucht
- Watersysteem
- stroomgebiedgrens
- river of boezemwater
- poldernaam
- Polder Lopik**
- boezemgemaal
- (Afv)waterketen
- rioolwaterzuivering
- rioolwervstort
- waterwinning
- boiringswilde zone
- grondwater-beschermingsgebied

project:
Quicksan Waterplan
Oudewater - Lopik - Montfoort

kaart:
Overzicht studiegebied

plannopstellers:
 provincie :: **Utrecht**

datum:
 28 juli 2006

kaartnummer:
01

